

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.
Pe un um. . 14 «
Pe o lună . 2.40 «

Numărul de zi pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

TRIBUNA

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Deák Ferenc Nr. 20.
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă fiecare șir
20 fileri.
Manuscripte nu să înapo-
iază.

„Societatea comandită“.

In fața pamfletului cu care dl Dr. Alexandru Vaida-Voevod pângărește instituția națională din Arad, ai cărei membrii suntem eu și soții mei, las să urmeze aci, drept răspuns, următoarele dispoziții din actul de fondare datat la 8 Maiu n. 1909:

»Nainte de toate constatăm cu unanimitate și declarăm, că noi prin formarea acestei societăți absolut nu avem în vedere nici un fel de interes particular, personal sau familiar al nostru sau al urmașilor noștri legali sau societari, ci urmărim exclusiv numai un scop cu totul impersonal, la care nu încap și nu va putea să încapă niciodată nici un fel de interes particular al nimăruia.«

»Anume, scopul clar și inalterabil al societății noastre este: înființarea și susținerea pe baze comerciale a unui institut de tipografie, de editură al ziarului »Tribuna« și de librărie, pentru cultivarea limbei și literaturii române, și în genere pentru promovarea intereselor noastre naționale românești pe toate terenele: economice, financiare, culturale și politice, pe căile și cu mijloacele legale. In special — pe lângă acestea — principalul scop al societății noastre este: editarea și asigurarea existenței ziarului politic-național de astăzi »Tribuna«, chemat și dator să stea totdeauna în serviciul și să urmeze și să lupte pentru programul partidului național român.«

»Considerând scopul public național, pentru care se întemeiază această societate, cu acest institut, cu ziarul »Tribuna«, și totodată pentru conducerea, susținerea și controlarea acestei instituții comerciale și naționale, prin aceasta se institue un comitet executiv, al cărui scop principal este îngrijirea și controlul, ca întreaga avere de față și fiitoare a societății să rămână pentru totdeauna intactă, și întru toate să se folosească exclusiv numai spre scopurile pentru cari s'a întemeiat acest institut, în virtutea acestui contract.«

»Membrii externi și respective membrii comitetului executiv, nici acum și nici pe viitor nu vor primi și nu vor avea dreptul să ceară nici un fel de salar sau remunerațiune pentru lucrările, serviciile și ostenele lor, fiindcă întreaga lor poziție și activitate la institutul tipografic și la ziar este și va rămânea pentru totdeauna numai un »officium nobile« — fără nici un fel de plată.«

»Sub raportul respectării și al păzirii cu credință a acestui contract și a instituțiilor create prin acest contract, — noi cu toții, referindu-ne la cauza noastră sfântă națională, punem în față și neagă afacerea aceasta sub scutul onoarei naționale.«

»In caz de disolvare a societății, din cauze independente de voința noastră și a urmașilor noștri în societate, întreaga avere a societății va trece în proprietatea și sub administrațiunea Asociațiunii naționale române din Arad«, cu acel adaus, ca să se administreze acolo în cont separat de alte averi de ale »Asociațiunii«; iar în caz, dacă atunci nu ar exista nici »Asociațiunea« sau dacă eventual, după aceea, s'ar desființa și ar înceta de-a funcționa și »Asociațiunea«, în acel caz întreaga avere a societății noastre va trece în proprietatea și în administrarea diecezei gr. ort. române din Arad, în ambele cazuri sub numirea de fundațiunea »Tribunei« și totodată sub aceeași condiție, ca venitele acestei fundațiuni să se folosească pentru toate timpurile și în general pentru scopurile culturale ale neamului nostru românesc.«

»Bun e gândul nostru. Bun e Dumnezeu și îl rugăm ferbinte să ne ajute nouă și la ceea ce am început aci.«

Acest așezământ cultural-național vrea să-l distrugă dl Dr. Alexandru Vaida-Voevod și soții d-sale.

Să se știe aceasta.

Dr. Nicolae Oncu.

Şezătorile Literare.

De A. D. Xenopol,

profesor la Universitatea din Iaşi.

Cu prilejul sărbătorilor literare din Ardeal, ținute de „Societatea scriitorilor români” din Bucureşti, s'au ivit oarecare păreri potrivnice cari au împărşiat svonul că, prin aceste şezători Români din Regat ar urma scopuri de propagandă politică. Nimic mai fals decât asemenea învinuiri. Noi, Români din Regat, respectăm formaţiunile de stat pe care istoria le-a împins, din adâncimile ei, în vremile de faţă. Şi nu se poate vorbi de o politică iredentistă a Românilor din Regat faţă cu fraţii lor din ţările din afară de el. Numai răuvoitorii şi acei cari vor să arunce zizanie între statul român şi statele vecine pot născoci asemenea poveşti.

Dar dacă Români nu pot, şi nici nu vreau să se amestece în afacerile politice ale ţărilor vecine, chiar când ele sunt locuite de oameni de rasa lor, altfel stă lucrul cu unitatea sufletească şi de cultură a neamului românesc. Această unitate, Români sunt dator să o apere şi să o facă să sporească în roadele ei folositoare întregei ginţi româneşti, şi nimeni nu poate să ne bânuiască dacă pe lângă acţiunea neconştientă pe care cultura însăşi a neamului românesc o răspândeşte pe toată suprafaţa de pământ pe care răsună frumoasa lui limbă, se adaugă şi o lucrare conştientă care are de scop de a întări, de a limpezi, de a lămuri şi mai bine îmboldirile cele fireşti.

Eu sunt cel dintâi care am fost totdeauna de părere de a nu prăbuşi lucrurile prea iute, de a nu împinge la lupte prea încordate pe Români dina-

fară de Regat, faţă cu elementele ce îi stăpânesc. Nici odată n'am încurajat cel mai mic amestec în neplăcerile pe care poate Români le sufereau din partea acelor elemente. Dar tot eu sunt acela care am susţinut totdeauna, cu cea mai mare energie şi cu cea mai mare convingere, că bunurile comune: limba, portul, moravurile, credinţele, — mai ales cele religioase — tradiţiile, muzica, poezia, povestea, şi într'un cuvânt tot ce conţine patrimoniul naţional, trebuie apărat până la cea de pe urmă suflare. Căci noi, Români, în ori ce ţară am trăi, avem interesul covârşitor de a nu lăsa să ni-se îngusteze baza etnică, de pe care se recrutează talentele şi geniile menite a ne ilustra neamul.

Dacă istoria a vrut ca să înbuţătească viaţa noastră politică, să respectăm hotărârile ei. Dar tot ea ne-a scos din fundul secolelor, din noianul năvălirilor, din sugrumarea apăsărilor, cu faţa noastră unitară, cu sufletul nostru la fel încheat, pe care suntem dator să-l transmitem generaţiilor viitoare.

Pentru a apăra însă această comoră de unitate sufletească, nu putem să o lăsăm în părăsire, să se părăginească, să cadă în sălbătăcie, mai ales în secolul nostru de cultură intensivă a tuturor popoarelor.

Iată pentru ce este bine şi folositor pentru Români, şi neprimejdios pentru statele în care ei trăiesc, de a se înviora sufletul românesc cu creaţiuni şi creatori veniţi de dincolo de munţi.

FOIŢA ZIARULUI „TRIBUNA“

Articolul d-lui A. D. Xenopol.

De Em. Cârleanu.

Şezătoarea literară, ținută în urmă de către „Societatea scriitorilor Români” la Arad, a dat loc la lungi discuţii, la atacuri şi apărări, la scrisori şi broşuri. Pricina? Au fost învinovaţi scriitorii, că venind în Ardeal, trec peste marginile drepturilor lor de oaspeţi, intrând în politica fraţilor de peste munţi, — politică pe care scriitorii n'o cunosc în amănuntele ei, şi n'au chemarea, prin urmare să-i aducă nici o atingere cu activitatea lor. Chiar în ziua când cei şapte scriitori treceau graniţa, un ziar comentând un articol care i-se trimisese cu alt scop decât acela de a sluji ca o armă, caută să îmbine dechizatul cuvânt de „bună venire”, cu vorbe puţin primitoare, vorbe care alcătuiau, nici mai mult nici mai puţin, un denunţ. Că autorităţile maghiare nu au luat în seamă acest denunţ, pe care fraţii îl aduceau împotriva fraţilor, cred că au făcut-o pentru a ne arăta că duşmanii ne pot fi uneori şi superiori sufleteşte. Măhnirea care ne-a vârsat-o în suflet acel articol rămâne s-o ştim numai noi cari, cu destule jertfe, ne duceam să citim româneşte Românilor, crezând că, măcar la o asemenea zi, vor lăsa totul deoparte şi se vor uni în cuget dacă nu'n simţiri.

Şezătoarea s'a ținut; au vorbit despre ea chiar ziarele ungureşti, numai ziarul care ne

primise ca pe nişte intruşi, n'a mai scris un rând despre serbarea din oraşul în care-şi are redacţia. Această atitudine însemna o şi mai departe stăruinţă în credinţa falsă pe care o avusese, dela început, despre noi. Era jignitor.

Se întâmplă însă un lucru ciudat. Fără să îşi dea seama ziarul în chestiune, negând dreptul scriitorilor tineri din regat de a se amesteca în politica fraţilor de peste munţi, uitase că prin acest pas descalifica, în chip crud, şi amestecul unui alt scriitor, un mare scriitor, chemat într'adins de către conducătorii acelui ziar să se amestece, ba mai mult, să dea o nouă direcţie politică româneşti de peste munţi, îngăduindu-i chiar dreptul de a vorbi în numele ziarului despre împăcarea româno-maghiară, pe care atâtea zecimi de ani de trudă, de umilinţi, de jertfe, de lacrimi şi de sânge, o negau. A da! Acesta era într'adevăr, un amestec, şi-un amestec pe care istoria avea să-l ţie şi să-l scoată mărturie ca fapt epocal. Noi, scriitorii cei mici şi tineri, n-am fi avut decât să ne bucurăm că un maistru al nostru a făcut ceia ce atâtea generaţii n'au isbutit, — ştiu numai ele de ce — să aducă la îndeplinire. Unde ajunsese această încercare a marelui scriitor, nu cunoaştem, ştim numai atât că articolul ziarului în chestiune, l-a făcut pe maistru să înţeleagă că şi el e un intrus; așa fiind şi-a încetat colaborarea. Până când, — trebuia fireşte, — într'un articol de scuză, aninat de o scrisoare mustrătoare a maistrului care cere totuşi iar colaborarea, redacţia acelui ziar încearcă a da un alt înţeles unor cuvinte pe care, din nefericire,

Justh si naţionalităţile. Rapo amănunţite ce le publică azi ziarele Capitală despre discursul rostit de la Cinci-biserici, ne aduc câteva amănunţite, cari trebuie lămurite chiar în resul cooperării noastre cu justhiştii.

Iată ce a spus Justh despre politica de naţionalităţi:

„Programul meu în ce priveşte naţionalităţile e scurt: naţionalităţile păcătuiesc împotriva integrităţii statului nu graviteze înafară! (parcă ar fi cândva! Red. Trib.) şi în interesul lor priu să înveţe limba statului. Relig. limba şi cultura lor pot să şi-le neimpiedecaţi. Supremaţia rasei ungare atacată de sus, nu de jos. Clasa dom. de azi a adus acestei supremaţii numai liri, jără să o fi ştiut apăra. Impotri lora cari țin naţionalităţile în coagitaţie, a fost nevoie să se aducă mai aspre legi, iar agitatorii, după dămnaie, trebuiau lipsiţi de drepturile litice...”

Stăm nedumiriţi în faţa acestor raţii. Şi nedumerirea noastră e cu atât mai mare că declaraţiile privitoare la „agitatori” nu le găsim reproduce în „P. Lloyd” „Gegen jene, die die naliäten in steter Erregung halten, ten (?) aber die strengsten Gesetze bracht, ihnen nach richterlicher Verfügung die politischen Rechte aberkannt den”. Nici „Világ”, nici „Népszava” ganul partidului social-democrat nu gistrează aceste declaraţii.

Contele Tisza a voit să ne încurte tratativele de împăcare şi a reuşit să riască numărul aderenţilor cu trei tre Justh să urmăriască oare aceiaşi de-a sparge rîndurile noastre?

Credem că cei cari au proclamat rarea vor grăbi să lămuriască situa ceasta plină de declaraţii nesincere chivoce.

Kristóffy candidat de deputat. Ministrul de interne pe vremea „drab” Kristóffy József a primit să candideze în locul rămas vacant prin moartea lui

Dumnezeu le-a lăsat în limba noastră telesul lor nestrămutat. Acum în urma strul a şi publicat o traducere minunată poate, va aşeza şi ea o peatră la temel păcării.

Şi-acum, după ce am făcut acest mic al împrejurărilor, revin la scopul art faptul e că noi, scriitorii tineri, am aflăm din pana unui mare învăţat şi ierte maistrul, unui istoric care cuno bine decât d-sa împrejurările din Ar vrut deci să aflăm ce însemnătate şezătorile ținute de noi şi dacă, pe turală, cum am făcut-o, am avut d întrerupem o clipă certele fraţilor munţi. Mai ales am vrut să ştim, d lui nostru de entuziasm se cuvenea unui denunţ.

Ilustrul istoric ne dă toată dreptate tuziasmul său cald şi tînăr pe care l-a avut.

li mulţumesc în numele scriitorilor

ANUNŢURI!

se primesc cu preţuri moderate la administr. „Tribuna”

Candidatura i-a fost oferită de partidul țărănist, al cărei șef fusese Achim. Fostul ministru de interne pusese condiția să fie propus de partidul țărănist candidat cu unanimitate. Proclamarea aceasta s'a și întărit.

Justiștii vor candida pe avocatul Urszinyi. Guvernamentalii, probabil nu vor candida pe nimeni.

Alegerea va avea loc la 2 Iunie.

Audiență la Bienert. Ministrul-pretendent al Austriei, baronul Bienert a fost primit ieri în audiență de către Maj. Sa în Budapesta.

Baronul Bienert a raportat Maj. Sale asupra situației politice și campania electorală din Austria.

In chestia școalelor pierdute*).

— De un pedagog. —

Oricât de neplăcut ar fi pentru onorații fruntași ai vieții noastre publice și pentru organul lor, putem să renunțăm de-a reveni din nou chestiunea școalelor pierdute. Cu toată atenția ce s'a desfășurat în timpul din urmă în jurul acestei chestiuni, *întreagă grație prozandei ziarului nostru*, se pare că nu ne îndejuns seama de însemnătatea ei,

la toate popoarele cari luptă pentru existența lor națională, școala națională formează primul act al tuturor programelor naționale. În luptele naționale ating culmea înșurării în fața chestiunii școlare. În Austria s'au văzut une-ori crize politice provocate de-o singură școală, cum a fost chestiunea liceului din Cili. Revoluția albănească și pentru motivul că Turcii opresc învățarea limbii albaneze în școlile Albaniei.

Pentru ce această înverșunare în apărarea națională? Pentru că școala e factorul cel mai însemnat pentru păstrarea naționalității. *A cui e școala, aceluia aparține viitorul*, este o cunoscută maximă politică. A te lupta deci pentru școală, e a te lupta pentru existența neamului. Pierderea unui număr de 500 de școale nu poate fi socotită ca una din obișnuitele pierderi electorale. Ea însemnează mult mai mult: pierderea unui număr de 500 de comunități românești, a unui număr de cel puțin cincisute mii de Români, pierduți pentru cultura și limbajul lor — și pentru limba românească.

Și încă, în afară de aceasta, nu-i vorba de unul din cele mai mari dezastre naționale mărunte și zilnice, ci de mult mai mult: *e poate înfrângerea cea mai cumplită și cea mai ireparabilă pe care am suferit-o de 45 ani de când ne găsim sub constituția ungară.*

Și încă, va întreba însă: ce vină poate avea guvernul național și oamenii lui pentru pierderea școalelor? A apărat școalele prin rostul lor în parlament; ce amestec mai are el în chestia școalelor și ce ar fi putut face mai mult?

Este asta o chestiune interesantă și sub aspect teoretic, căci privește limitele de activitate ale partidului național. D. Vaida ar mai putea să scoată o broșură întregă numai asupra acestei chestiuni teoretice.

Atragem în mod deosebit atenția oamnelor de bine asupra acestui articol.

Politica unui popor care se luptă pentru existența sa națională, nu poate fi limitată la manifestările vieții politice propriu zise.

În asemenea cazuri interesele partidului se confundă cu interesele poporului însuși. Probleme culturale, economice sau bisericesti, toate intră în domeniul politicii și partidul național trebuie să fie prezent pretutindeni, în toate instituțiile și la rezolvirea tuturor problemelor publice, căci este apărătorul tuturor intereselor naționale, nu numai în politică și în parlament. *El este expresia celei mai înalte conștiințe a intereselor naționale.*

Concepția asta organică, cuprinzătoare a tuturor laturilor naționale trebuie să ne conducă dacă vrem să răspundem la întrebarea: care ar fi fost datoria partidului național în chestia școlară. Datoria lui, suprema și neîndoioasă lui datorie, ar fi fost de a purta cel mai mare interes pentru soarta școalelor și după votarea legii lui Apponyi. Chiar dacă bisericile noastre nu s'ar fi interesat de loc de ele, partidul ar fi avut menirea de a le obliga să-și facă datoria.

Nu cercetăm dacă partidul a avut sau nu mijloacele bănești necesare spre a ajuta școalele, oricât de puțin, deși asta nu e de crezut. *Dar trebuia să se puie în fruntea acțiunii de colecte naționale pentru fondul școalelor.* În discuții publice, în presă, în sinoadele diecezane, în congresul național-bisericesc, la orice întrunire publică, datoria lui ar fi fost să ridice chestiunea școlară. Pentru că nu șovăim să spunem că ea e mult mai importantă decât „democratizarea țării”, „votul universal”, „domnia oligarchiei” și alte deșezee politice, împrumutate din dicționarul ziarelor semite ungurești. Trebuiau pornite discuții rodnice, pline de învățăminte și îndrumări nouă și luminoase, trebuia ridicat moralul publicului, al preoților și al bieților învățători, terorizați și zăpăciți. Prin acțiunea sa, partidul ar fi produs de sigur un curent puternic și irezistibil pentru mișcarea școlară. Simțul de jerfire al tuturor s'ar fi ridicat la înălțimi nebănuite. S'ar fi produs un curent de simpatie, de soliditate generală pentru toate școalele și pentru fiecare școală în parte. (Nu datoria *Tribunii*, cum spune dl Goldiș, ci datoria partidului ar fi fost să facă toate acestea, cercetând câte și cari școli și pentru ce sunt amenințate să fie închise. *Tribuna* e un simplu ziar, prigonit azi nu numai de Unguri, în vreme ce comitetul își asumă dreptul de a ști și de a controla tot ce se petrece în sânul neamului nostru).

Se poate admite că printr'o agitație publică atât de mare și generală partidul nu ar fi reușit să salveze — *cu nici o școală mai mult decât s'a salvat în realitate?* Și dacă el nu ar fi reușit să mântuiască decât o simplă școală, numai una — de sigur, lucrul de necrezut — nu ar fi fost totuși o *operă politică mai pozitivă* decât toate discursurile parlamentare, fără să tăgăduim totuși însemnătatea acestora? Și nu ar fi dovedit cel puțin că își *cunoaște* datoria și *încearcă* măcar să o și facă?

Dar de unde era să cunoască partidul național datoria de unde era să ia inspirația discuțiilor luminoase și documentate, a îndrumărilor superioare? Nici *Népszava*, nici *Világ*, nici *Ujság*, nu scriau nimic despre lucrurile astea, prin urmare nu erau actuale. Ceia ce se scria în ele era „democratizarea țării”, „exploatarea poporului” și „prețurile care doborâtesc pe fondul”. Da, frazele acestea stereotipe ale francmazonilor socialiști sunt mult mai familiare, multora dintre fruntașii noștri politici, decât cele mai simple dar arzătoare nevoi ale neamului lor. Mentalitatea străină i-a cucerit atât de mult, încât ei nu văd trebuințele noastre, și vor să puie nevoile politice românești în patul de Procruste al ideologiei jidovești și socialiste.

Aici e deosebirile de căpetenie dintre generația nouă și cea veche, fie și reprezentată

prin oameni tineri, dar înstrăinați prin mentalitate.

Credincios mentalității sale străine, el s'a interesat de chestia școalelor numai atâta timp cât ele se aflau în domeniul îngust al politicii propriu zise. Imediat ce ea devine o chestie administrativă, bisericască sau culturală, fruntașii noștri o judecă întocmai ca un funcționar de conzistor care se interesează de actele sale, numai atâta timp cât îi sunt supuse spre rezolvire, pe urmă le trece altui coleg de birou, fără a-și mai bate capul cu soarta lor. *Quod non est in actis, non est in mundo*, spune o veche zicătoare. Ceeace nu-i în vază imediată a politicii militante, nu poate fi de interes național, își zic onorații noștri fruntași politici. Au „rezolvit” actul eum au putut, adecă au luptat în parlament contra legii Apponyi și pe urmă au trecut la ordinea zilei. *Népszava* scria doar articole „minunate” pentru votul universal, iar *Rovás-ul* din *Ujság* aducea zilnic picanterii despre coaliție, presărate cu fine ironii și cinisme jidovești, spre a-și acoperi lipsa de ideal politic. *Acestea* se vorbeau în Pesta, acestea erau deci actuale și pentru fruntașii noștri, nu școalele din fundul munților Ardealului și din satele Bihorului. Treaba sinoadelor și conzistoriilor ce vor face cu școalele!

Pentru partidul național chestia celor 3000 de școli românești a fost indiferentă. Revizorii unguri făceau terorizări, învățătorii introduceau tot mai mult limba ungurească în școale, *peste măsura cerută de lege*, conzistoriile apelau la dărnicia publicului și termenul fatal de 1 Septembrie 1910, ziua noilor lefuri urcate, se apropia; dar partidul național nu a avut nici un cuvânt în toată zbaterea asta, mortală pentru 500 de școale românești. Nimeni din conducătorii noștri nu a spus un cuvânt, nici un discurs, nici o interpelare, nici un singur articol de gazetă nu a arătat în acești patru ani interesul cel mai neînsemnat pentru școală al fruntașilor noștri politici!

A trebuit să vie un Român tocmai din celalalt capăt al pământului românesc, basarabeanul Vasile Stroiescu, pentru ca să arate prin darurile sale cari sunt adevăratele nevoi ale acestui neam, condus cu atâta lipsă de pricepere de fruntașii săi, cu gândirea zăpăcită de o ideologie steapă și străină.

Dacă atitudinea comitetului național ar fi avut numai păcatul negativ de a nu se interesa de școalele noastre, ar fi fost destul motiv de critică. Cu atât mai gravă e puțina lui manifestare pozitivă prin rostul dlui V. Goldiș, „bărbatul de școală” și secretarul unui conzistoriu diecezan, deci competent în materie școlară. Părerea dsale a fost știți care? *Ca toate școalele confesionale să fie pur și simplu închise!* În sensul acesta a făcut o propunere sinodului sau congresului bisericesc, nu ne mai amintim exact unde. Iată înalta dragoste și pricepere cu care „specialistul” comitetului ar fi rezolvit chestia școlară, scăpând de ea dintr'un singur condei, ca de o belea care ne încurcă! Să ne mai mirăm de dragostea și priceperea celorlalți domni conducători pentru chestiile noastre vitale?

Ignoranța și lipsa de înțelegere a degenerat însă într'un sistem de criminală mușamalizare. Dacă comitetul nu a făcut nimic pentru salvarea școalelor, și-a zis dl Goldiș, să tăgăduim pierderea lor! Procedu foarte simplu de a ascunde boala, spre a nu mărturisii vinovata nepăsare pentru ea. Așa am văzut, că dl Goldiș a fost în stare să aprobe discursul mangrist al episcopului de Arad care spunea că numărul școalelor pierdute nu-i de 500, ci abea de 7-8. Când am spulberat aceste afirmații, cu date și cifre exacte, citate din raportul ministerului, dl Goldiș a fost nevoit, la o săptămână, să recunoască că numărul școalelor pierdute în anii 1908 și 1909 e de 321, dar nu recunoaște că în anul 1910, despre care nu avem date precise, s'au pierdut restul până

PAJKOVITS E. Atelier de fotografii artistice, — de primul rang. — ORADEA-MARE, Palatul Sas.

Fotografii și portrete, reproducții după fotografiile vechi și noi în mărime naturală, expuneri de obiective speciale pentru interioruri, acatice, și lucrări în aquarel și olei artistic executate. Atelierul se află exclusiv numai în Palatul Sas.

la 500, deci vre-o 179, deși știe că abea anul acesta a fost anul cu adevărat critic pentru școale.

Mai întâi să constatăm prin urmare că ziarul comitetului național mărturisește că *a mințit*. A mințit când a afirmat că am pierdut numai 7-8 școale, deoarece o săptămână mai târziu e nevoit să recunoască singur că numărul acestor școale a fost chiar numai în anii 1908 și 1909 de 321, fără a mai vorbi de anul critic 1910. Și a mințit în scop îndoit, mai întâi spre a putea aproba pe episcopul Aradului, bătând în struna notei sale mangriste: iar al doilea a mințit spre a apăra comitetul național de acuza că nu și-a făcut datoria. Iată deci arma la care a trebuit să recurgă ziarul comitetului; *minciuna*. Și iată rușinoasă necunoștință de cauză a dlui Goldiș secretar de consistoriu, care a aflat numărul școalelor pierdute din „Tribuna“.

Să admitem însă că numărul de 500 de școale pierdute e „exagerat“ (lucru absurd, deoarece e imposibil ca tocmai în anul critic 1910 să nu pierdem nici o școală). Să presupunem că am pierdut numai 321 de școale. Oare cifra asta e o cantitate atât de neglijabilă, încât datoria comitetului național de a se interesa de școale ar fi încetat? Un număr mai mic de școale, fiind mai ușor de salvat decât unul mai mare, lucrul acesta nu ar fi trebuit să-l stimuleze dimpotrivă la opinii îndoite?

În sfârșit faptul că nu toate școalele pierdute au fost de caracter confesional, ci unele comunale altele grănicerești, putea să ne scutească de datoria de a ne interesa de ele?

Ori cum am privi chestiunea, se dovedește o adâncă vinovăție a comitetului național. Nimeni dintre fruntași nu s'a interesat de școale, iar singurul care s'a rostit asupra lor, dl Goldiș, mai întâi a propus închiderea lor, pe urmă, neizbutind, a încercat să ducă lumea în rătăcire asupra numărului de școale pierdute, în sfârșit, recunoscându-l tăgăduiește datoria comitetului de a se interesa de soarta școalelor. E concepția de funcționar de consistoriu a afacerilor noastre politice care se desvâlăuiește în gândirea dlui Goldiș.

Partidul național nu poate fi însă socotit birou de consistoriu și lupta națională a unui popor nu poate fi „rezolvită“ ca un act, după eventualele indicații ale vre-unui episcop, ci e tendința de viață organică și proprie a unui popor. Iar pentru asta se cere ca acei cari îl conduc, să aibă mentalitate românească și concepții politice largi și înțelegătoare. Se cere să aibă sentimentul datoriei de a lucra, iar dacă nu o fac, să aibă măcar sinceritatea de a mărturisi relele, pentru a căror sanare nu au făcut nimic, spre a îmboldi măcar pe alții la treabă.

Tot dl Goldiș.

Dl V. Goldiș, care urmând o rețetă cunoscută și comodă, odată este acasă, altădată nu, a binevoit să ne trateze cu un răspuns, în numărul de astăzi al autorizatului d-sale. Se înțelege, noi ne așteptam la un astfel de răspuns. Dl V. Goldiș, care are o practică deosebită în meșteșugul chibșeriilor, știe să-și aleagă mijloacele cu cari să producă efect față de cetitorii d-sale cari nu-l cunosc. Dela început dl Goldiș o prinde bine. „Arsenalul de minciuni“, așa sună titlul articolului. Mă rog, se poate ceva mai categoric? Noi am mințit, când îl des-

veliam mai zilele trecute pe câteva coloane ale ziarului nostru. Scurt și convingător. Praful este aruncat, prin acest titlu în ochii cetitorilor și nu mai urmează decât ca ei să vadă așa cum vrea dl Goldiș. În astfel de împrejurări, bineînțeles, sunt necesare și câteva lamentații, puțină modestie fariseică și o sumă de citații, la aparență contradictorii, cari îi vor crea o aureolă de om desăvârșit de drept. Cunoaștem aceste proceduri, și o spuneam dela început, ne așteptam la un astfel de răspuns din partea dlui Goldiș. La ce nu ne așteptam însă, era ca tocmai d-sa să confirme ceea ce susțineam noi despre el. Căci iată ce spune dl Goldiș, sub iscălitură, în autorizatului d-sale de azi: „Da. Eu doresc pacea și cu Ungurii și cu guvernul țării.“

Va să zică: de acord. Noi am susținut că dl V. Goldiș vrea pacea cu orice preț și d-sa însuși iscălește ceea ce îi aruncam noi în față ca o acuză. Căci înzadar o întoarce dl Goldiș, mai pe urmă, că pacea „nu se poate înfăptui, ori cât am dori-o noi toți“ (înțelege: dl Goldiș!) decât numai sub condițiunea, ca acea pace să asigure validitatea deplină politică a Românilor și libertatea lor națională; bine știe doar și d-sa ca orice Român, că despre o astfel de pace, în actualele împrejurări politice și încă multă vreme înainte, nici vorbă nu poate fi. Tocmai din pricina aceasta, cine se mai gândeste și astăzi la o eventuală pace după tratativele dlui Mihai, foarte elocvente prin nereușita lor săvârșește un păcat neiertat față de politica noastră națională. Să băgăm bine de seamă: cine se gândeste.

Dar dl Goldiș, nu numai că s'a gândit pentru d-sa, ci prin organul autorizat pe care-l stăpânește, a militat direct pentru împăcare. Am dovedit-o aceasta în numărul nostru de Duminecă. Dar și mai mult. Cine, ca dl Goldiș este în situația de a cunoaște mersul politicii și pe deasupra mai redactează și ziarul autorizat al partidului național, săvârșește o adevărată tradare atunci când își mai nenorocește cetitorii cu ideea unei eventuale împăcări.

Da, acesta este un adevăr, pe care trebuie să și-l însușească orice Român de omenie, chiar și dacă l'ar propovădui niște „trădători“ ca noi.

Dar la dl Goldiș nu poate fi vorba de anumite principii, căci cum am mai spus-o, d-sa este un simplu politician. lipsit de o răspicată mentalitate românească. Dl Goldiș dă târcoale împăcării, pentru că d-sa are anumite intenții pe cari le-am denunțat opiniei publice românești. Pentru că este absolut imposibil, ca după ce am fost distruși în niște alegeri ca cele din urmă, după ce guvernul actual și-a dat pe față toată dușmănia neagră împotriva

noastră, să mai existe un om cu intenții curate, care să dea în vileag suri atât de „pacinice“, cum au fost cele ale d-lui Caragiale și ale d-lui Goldiș.

Este de altfel fatal ca un om de d-lui Goldiș, care mai bucuros rește o broșură calomnioasă împotriva unui ziar național, decât să apere țura noastră națională, față de un curs atât de dușmănos nouă, cum fost al ministrului Zichy, să fie *cum este*.

Va să zică, suntem lămuriti Goldiș n'are decât să mai urmeze lamentațiile d-sale, n'are decât să citeze, spre plăcerea d-sale, câteva vintre binevoitoare ale noastre, față d-sa, pe vremea alegerilor, iar noi vom face datoria totdeauna, atât d-sa, cât și față de opinia publică mânească.

Iar cât privește afirmația dlui Goldiș că din articolul dlui I. L. Caragiale „Nevoile obștii și așa numitele noastre“ noi nu am fi reproduși o frază, încă este un adevăr demcondeiu d-sale. Noi ne-am ocupat atitudinea politică a dlui Caragiale într'un articol de fond în care socotim că am fost cât se poate de exacte. Acolo rezumăm articolul dlui Caragiale, care culmina în derizoria mație că pentru aceea nu s'ar face împăcarea, pentru că noi am solidaritatea națională și prin urmare „luminații bărbați de stat“ ai Ungurilor, cum spunea maestrul, nu s'ar sunt reprezentanții adevărați ai mânilor. Așa este dl Goldiș?

Nu este aceasta un evident avânt blicului românesc, că partidul național care ar fi să fie adevăratul îndrăgitor al ziarului său autorizat, este să facă împăcarea, dacă nu i-am crucișa noi cărările? Dl Goldiș liber să dovedească contrariul, dar desfidem pe orice om de bunăcredință să scoată altceva din articolul Caragiale, care a avut și are o sebită și de astădată o dureroasă ritate. Că dl Goldiș „aprobă și scrie admirabilul articol“ al dlui Caragiale, îl privește și noi îl credem cuvânt. Doar tocmai aceasta este spuneam noi în articolul nostru Duminecă.

Dl Goldiș mai are un procedeu caracteristic pentru apucăturile d-sale: țin onorabile. Ne declară mințit simplamente, cum ar zice Dsa, pentru că nu am reproduși articolul voile obștii și așa numitele Casa noastră, dar în aceiaș vreme, cu o lipsă de scrupul retace faptul, am reproduși în articolul nostru 5/18 Mai, scris împotriva acțiunii împăcare a Dlui Caragiale, două pasagii din scrisoarea Dlui Caragiale publicată în „Românul“ dela 13, două pasagii foarte grave. Cum cheamă această operație, Dle G.

Ocazie de cumpărat mobile!

Din cauza producției abundente poți afla pentru prețurile cele mai săzute mobila de lipsă la: **Székely și Réti** fabricanți de mobile în Marosvásárhely Piața Széchenyi-tér 47.

Oamenilor acreditabili se vând și se plătește în rate lunare fără nici o de preț.

Mare asortiment în trusouri pentru mireși. La cerere din provincie trimite bogatul catalog.

Lumea îi dă un nume, pe care Dta îl folosești foarte des. Noi ne mulțumim să spunem că în baza ăstorfel de operații te-ai ridicat Dta acolo unde ești și tot aceste proceduri te vor nimici.

Dar să încheiem. Socotim că am fi prea cruzi să spulberăm toate argumentațiile false din articolul lung și deșirat al Dlui Goldiș. Pentru ce nu ar mai trăi o leacă și Dsa, dacă comitetul nostru național este atât de bun de îl mai susține încă?

Să trăiți, deci Dle Goldiș și să vă vedem sănătos, împăcat odată „și cu Ungurii și cu guvernul“.

Scrisori din Iași.

— Procesul A. C. Cuza—Socor. —

Ziua II.

Pleduaria dlui prof. A. Cuza.

După venirea mea din străinătate, cea ce m-a determinat să tipăresc studiul „Despre Poporație“ a fost starea simptomatică a decăderii populației noastre Românești în detrimentul altor neamuri, precum și teoriile contrazicătoare asupra legii poporației enunțată de Malthus.

Revendic ca parte originală a scrierii mele, sistemul de gândire ce m'a călăuzit, metoda ce am urmat-o, enunțarea legii poporației, precum și încheierile practice deduse din enunțarea principiilor teoretice.

Calomnia adusă de dl Socor scrierii mele formează mai întâi *Ignorările* răutăcioase pe le-a comis. În adevăr, broșura dlui Socor nu pomeneste nici un cuvânt de cele 3 erori fundamentale ale teoriei lui Malthus; nici un cuvânt despre legea poporației cu corolarele ei, nici un cuvânt despre capitolul de peste 10 pagini „Mărirea și decăderea Națiunilor“. Dacă într-adevăr opera mea e „în totul plagiată“ cum nu se vorbește de aceste lucruri. Dar definiția pe care o dau eu Economiei Politice? Și ea e plagiată? de ce nu s'a adus dovadă?

Dar să lăsăm aceste ignorări făcute de dl Socor și să trecem la alt capitol incriminat: *Subtilizări*. La pag. 17 a scrierii dlui Socor văd pus pe două coloane pentru că așa fi plagiat pe *Robert von Mohl* și pe *G. von Kämelin*. Deschideți cartea mea la pag. 31 și veți vedea în ce constă subtilizarea. Textele lui se potrivesc și se emite și numele autorului citat. Același procedeu și în pag. 28, 40, 41, 44, 54, 61, 64 a broșurei, ce nu se potrivesc cu pag. 177, 179, 204, 208, 291 și 246 din cartea mea, deoarece citațiile lui *I. B. Say*, lui *Sismondi*, lui *List*, lui *Tchernychevsky*, lui *H. George*, lui *Fr. S. Nitti*, sânt falsificate, subtilizate.

Dar, dlor, în partea istorică a lucrării mele, văt, lămuresc autorii ce mi-au servit de călăuză. Cum dar i-ași fi putut plagia? La pag. 106-152 amintesc de *Mollinari* de peste 20 ori. Lui *Simonde de Sismondi* îi rezerv un întreg capitol purtând numele lui, afară că 'n cursul expunerii l'am citat de 52 ori! Cum poate fi vorba de plagiat? Pe *Herbert Spencer* la pag. 203-217 îl citez de 25 ori; pe *List* la pag. 186-192 de 9 ori, pe *Tchernychevsky* la pag. 243-249 de 16 ori; pe *Karl Marx* la pag. 259-173 de 13 ori; pe *Henry George* la pag. 284-301 de 23 ori; pe *Achile Loria* la pag. 301-315 de 16 ori; pe *Nitti* la pag. 315 de 16 ori. Pe toți aceștia i-am plagiat de vreme ce i-am citat? De sigur nu.

Să trecem la capitolul: *Falsificări*: La pag. 84 a broșurei dlui Socor sânt iarăși pus pe două coloane, pentru că a-și fi plagiat pe Economistul american *A. H. Everett*, cu mențiunea că „va schimba aranjamentul frazelor“ din formula acestuia. Fapt e că eu am citat din *Mohl* pe *Everett* și el deci vorbește și-l citează pe *Everett*, nu eu. Tot dl Socor îmi ia o frază dela pag. 15 a lucrării mele și o alta dela pag. 26, le unește și le dă ca plagiate în lucrarea sa — pag. 109 — din *V. Rossi*.

Mistificările. Ca tip de mistificare e aceia că eu a-și fi plagiat fondul ideiciei unei formule din *Sismondi*, iar forma din *Rossi*! Lucru n-ai auzit. Cum poți fura fondul dela unul și forma dela altul, când știut e, intimitatea desăvârșită ce există între fond și formă. Să vă dau un exemplu plastic — *Perciuni* — *Fondul* perciunului e părul ce-l formează, iar *forma* e cărlionțarea. E! Cum a-și putea eu apuca fondul perciunului fără să nu simtă și forma lui! Evident! — Răsete prelungite, aplauze. —

Să trecem, d-lor, la ultimul capitol calomniator din broșura dlui Socor: *Insinuări*. Ele sânt numeroase. Mă acuză de îngâmfat, de grandoman, atunci când, falsificându-mi textul spune că eu a-și fi dat Economiei Politice o îndrumare nouă și că am așezat teoria ei pe baze mai solide de adevăr. Insinuază de asemeni, atunci când la pag. 9 a lucrării sale afirmă fără nici un argument doveditor că la 1899, îndată după apariția cărții mele, a-și fi retras-o din vânzare de teamă să nu fiu demascat!

Insinuează de asemeni când caută să mă arate pe mine, profesorul său, necompetent, nepregătit în această materie.

D-lor Jurați. Atunci când în camera d-voastră de deliberare vă veți rosti cuvântul cel din urmă, gândiți-vă că 'n mine judecați o întreită personalitate.

Judecați pe profesorul universitar *A. C. Cuza*, a cărui cinste și situație socială nu îngăduie nici o ponegrire; judecați pe *A. C. Cuza purtătorul unor idei politice*; și el și ideia lui nu poate cădea învinsă prin manoperile perfide ale tuturor dușmanilor neamului nostru.

Judecați în fine pe omul *A. C. Cuza* care tocmai ca om, nu poate îngădui să fie veșnic târît și insultat de o mână ascunsă de netreb-nici. — Aplauze zgomotoase.

Rechizitorul primului-procuror.

Cu toate că n'am auzit încă discuția teoretică a chestiunii aduse în desbateri, hotărârile mea e complet clarificată. Ați auzit și din expunerea vederilor mele și din minunata pledoarie a dlui Cuza mașinalismul complet al acestei afaceri. Ar fi să diminuez din strălucirea spuselor dlui Cuza, dacă aș conta să mai revin. Inchei rechizitorul meu, cerând condamnarea inculpatului Socor. Ședința se suspendă pentru 10 minute.

Pleduaria dlui Em. Socor.

Am ascultat, dlor jurați, cu o răbdare de fier timp de 4 ore pleduaria dlui Cuza, fără a vedea totuși chestiunea teoretică a procesului desbătută. Voi desbate-o eu. Mă voi folosi în argumentarea pleduării mele de metoda eliminării.

Voi elimina tot ce nu stă în strînsă legătură cu miezul subiectului nostru. Procesul de față urmărește aplanarea unui conflict științific pur. El nu are nici un subsol politic cum crede dl Cuza.

Respinge învinuirea că el ar fi acela care timp de 2 luni a dus campania cea mai violentă contra dlui Cuza. Chiar notița publicată aseară în „Opinia“ nu poate fi decât rodul influenței dlui Cuza pe lângă numita gazetă! Ziarele străine ce s'au alarmat de „Plagiatul dlui A. C. Cuza“ au făcut-o din interes științific.

Describe pe dl Cuza în culori comune, și-i neagă paternitatea lucrării „Despre Poporație“.

Voi împărți lucrarea mea în două mari secțiuni: I. Statistica și teoria populației și II. Politica populației. Secțiunea II o voi împărți-o înalte două părți. I. Istoricul doctrinei populației și II. Partea constructivă a lucrării.

În partea istorică a doctrinei popotației, cu toate că dl Cuza arată izvoarele și autorii puși la contribuție, comite un act de plagiat atunci când citându-i pe alocurea în ghilimete, suprimă aceste ghilimete în alte părți. Astfel a făcut cu *I. B. Say*, cu *Charles Darwin*, cu *Mollinari*, cu *Sismondi*, cu *Loria*, cu *Nitti* etc., etc.

Sistemul de gândire, precum și metoda ce a urmat-o dl Cuza în studiul dsale nu sunt originale.

Dar nu e original dl Cuza nici în enunțarea legii Poporației, de oarece a fost inspirat la aceste de economistul *Everett*. Tot inspirat a fost dl Cuza și atunci când a adus încheierile practice ale legii poporației. Aceste încheieri practice le-a formulat, bine înțeles cu alte cuvinte *Herbert Spencer* și *Friedrich List*.

Nu mai vorbesc de contrazicerea părerilor sale, contraziceri care se evidentiază în orice loc. Pe alocurea dl Cuza e partizanul celui mai înfocat socialism marxist, iar în altă parte apare ca pionerul celui mai negru conservatorism!

Când o astfel de lucrare se prezintă publicului științific, în care felul de gândire, sistematizarea, concepțiile, frazele chiar sunt luate de-avalmă din alți scriitori străini, dl Cuza nu poate revendica paternitatea lucrării sale.

Cere juraților un verdict de achitare. Ședința se suspendă pentru 10 minute.

Incident.

La redeschidere dl jurat *Xenophon Eraclide*, declarând că cea mai mare parte din jurați nu sunt edificați complect asupra tuturor punctelor ce s'au discutat, roagă pe părți să le lămurească următorul chestionar:

I. *În tehnica unei lucrări când se reproduce istoricește teoriile altor lucrări, din momentul ce autorul e citat de mai multe ori în lucrare, este de neapărată trebuință să se citeze autorul rezumat la fiecare linie reproausă?*

II. *Textele referitoare la legea Poporației direcția nouă și încheierile practice din Poporație, arătate de dl Socor ca plagiate, fie ca concepție fie ca formă chiar, nu sânt adevăruri câștigate de știință și deci patrimoniul comun al tuturor, și care pot fi utilizate fără a mai fi trebuință de a se arăta autorii care l-au mai întrebuițat?*

III. *Sistemul de gândire și metoda întrebuițată de dl Cuza în Poporație mai este utilizată și de alți autori?*

Se dă cuvântul dlui *A. C. Cuza*, care arată pe larg, demonstrând punctul întâi al chestionarului și răspunde categoric: nu. Trece la punctul II dar nu poate vorbi de oarece e întrerupt de dl jurat *Cărlănescu* care, spune că nu înțelege să capete aceste lămuriri dela părți, ca unele ce sânt interesate, *ci dela o comisiune de experți*. Aceasta, pentru că noi nu sântem încă luminați.

Intervine dl *prim-procuror Bercea*, care asociindu-se la ideia dlui jurat *Cărlănescu*, cere numirea unor experți, de altfel, zice dsa, eu am prevăzut încă dela începutul desbaterilor imposibilitatea de a se ajunge la un rezultat favorabil.

Dl Cuza respinge ideia numirii unor experți, de oarece am ajunge ca la o nouă sesiune de jurați îi începem acelaș joc și să ne jovim și atunci de incompetența juriului. Cere ca verdictul să se dea acuma.

Dl președinte Gligorlu pune în vedere dlor jurați, că cererea aceasta a expertizei trebuia făcută dela început nu însă acuma, după 3

Magazinul de Mobile

Armin Krausz

Cel mai mare și mai bine asortat magazin în Ungaria-de-sud Mare depozit în obiecte fine, până la cele mai fine. Mobile de cea mai bună calitate o specialitate: Mobile din lemn masiv, lucrate fără aplicație. Prețuri fixe. Comandele se efectuează prompt și conștiințios.

Timișoara-centru, Strada Zăpolya No 7. =

zile de muncă. Dvoastră veți trece în sala de deliberare și veți aduce un verdict care să oglindească dacă nu competența dvoastră, cel puțin conștiința.

Di Al. Bădărău din partea dlui Socor arată procedura nouă ce cată să o introducă dl președinte, simț pe jurai să se pronunțe contra convingerii lor, în necunoștință de cauză. Acest verdict ar fi pasibil de casare.

Se numește în cele din urmă cu părerea dlui prim-procuror, cerând o expertiză.

Curtea intră în deliberare, care ține jumătate de clas. În acest timp sala e în plină fierbere, și toți discută întorsătura curioasă ce a luat-o acest proces.

După trecerea unei jumătăți de oră Curtea decide următoarele: *Primește cererea procurorului general și numește pe dl Nicolae Xenopol ca expert să se pronunțe asupra punctelor menționate în questionar. În ziua de 12 Mai dl Xenopol își va depune jurământul de expert.*

Corneliu Carp.

NB. »Ordinea« din Iași anunță în numărul său din urmă: »Aflăm că dl N. Xenopol numit expert în procesul Cuza-Socor, nu va primi această însărcinare, de oarece dsa va pleca peste o lună în străinătate.

Scrisori din București.

Zi de sărbătoare. — Un caz ciudat. — Peștii intelectuali. — Ce înțelegem sub acest nume?

București, 9 Mai.

Nu-i tocmai rar ca să 'ntâlnești la noi la București un cavaler înmănușat, gătit și parfumat. În slujbă nu-i și nici n'a fost, îl vezi umblând hoimar, te miri de unde face rost de bani de buzunar. Așa începe un cuplet, care s'a răspândit de mult în țara întreagă și care a trecut și hotarale, ducând vestea faimoșilor cavaleri de industrie, pe cari d. Mitru Andreescu i a eternizat în răspândita sa publicație »Peștii din capitală și peștii din provincie«. E aorba de acea categorie de oameni, cari fie din lene, fie din dorul de a câștiga cât mai mult, recurg la expediente imorale, aruncându-se în brațele Afroditelor, peste cari au trecut de multe ori șazeci de primăveri.

D. Mitu Andreescu ne-a dat câteva potrete, pe cari grație unui ingenios procedeu, a putut pune mâna. Ne-a pus la dispoziție o sumă de scrisori de ale »peștilor« și a caracterizat într'un chip admirabil psihologia acestei categorii de oameni, cari se vând de dragul banului, cari trăesc din averea materială a femeilor bătrâne. Nu ne-a vorbit însă nimica despre peștii intelectuali. Nu ne-a vorbit nimica despre acei indivizi, cari trăesc din avutul intelectual al altora. Și această categorie de oameni nu este mai puțin vrednică de disprețuit decât cea dintâi. Aceiași lene, același dor de parvenire caracterizează ambele, aceste două categorii. Pe când peștii d-lui Mitu Andreescu exploatează însă punga unor persoane vii, peștii intelectuali exploatează cu același cinism produsul minții cugetătoare a celor ce s'au dus dintre noi.

Ei nu au niciodată o părere a lor. Sufletele de sclavi, nu se pronunță în nici o chestiune până nu vor vedea ce zice altul, din al cărui capital intelectual se hrănește și față de care nu stă în raportul obișnuit între maestru și ucenic. Ei n'au o cugetare originală, o vorbă de spirit, o glumă. Totul este împrumutat, totul este adoptat dela alții. În fața lumii are aerul de a-și face un merit din cunoașterea ideilor altora. Dacă l'ai întreba însă care sunt ale lui, n'ar putea să ți-le spună. Ceva caracteristic pentru peștii intelectuali este faptul că monopolizează diferiți autori și ferească-l Dumnezeu pe cineva să încerce a se pronunța și el asupra aceluia autor. Peștele intelectual sare imediat în sus, vorbește de studiile lui speciale, în această chestiune, arată orele cât a muncit pentru a cunoaște personalitatea despre care este vorba.

Apare o carte? Peștele intelectual imediat își face apariția. Un articol, două, sau nouă, în care nu face altceva decât reproduce paginile autorului, iscălinindu-și sub această reproducere ignobilul său nume. Poate după această însușire poți cunoaște mai bine pe peștele intelectual.

Apare o broșură, a cărei tendință se observă cât de colo că este aceea de a face senzație și de a pune în circulație numele cam șters al autorului ei? Peștele intelectual o rezumă în mod superficial, fără a vedea care-i adevărul, și... iscălește. Se naște o discuție în jurul unei chestiuni? Peștele intelectual se amestecă și el, arată, cum poate, ce spun alții și iscălește. Nu tipărește nimica fără a iscăli. Vrea cu orice preț să treacă drept om al condeiului. Vrea cu orice preț să i-se zică om de litere.

De aici apoi boala d'el a iscăli. De aici apoi, neavând el nimica original, exploatarea capitalului intelectual al aceluia.

Domnule Mitu Andreescu, de ce nu publici și un voium al peștilor intelectuali? Cu câteva exemplare îți stau bucuros la dispoziție.

Zilele acestea s'a sinucis la Iași o tânără fată, fără a lăsa nici o singură scrisoare, în care să arate cauza care a determinat-o să-și pună capăt vieții. Făcându-se cercetări din partea autorităților, între lucrurile nenorocitei sinucigase s'a aflat și o fotografie a preotului catolic Weber. Cazul a fost adus la cunoștința episcopului, care, bănuind că motivul sinuciderii fetei ar fost dragostea față de numitul preot, l'a suspendat din oficiu. Weber era de altfel unul dintre cei mai respectați preoți catolici din Iași. Parochienii lui îl iubeau atât pentru purtarea lui ireproșabilă în societate, cât și pentru zelul cu care-și îndeplinea slujba. Cum a ajuns fotografia lui la fată nu se știe. El declară, și cei cari îl cunosc de aproape afirmă că n'a fost nici o legătură între el și sinucigase. Fotografia a ajuns la ea probabil dela altă persoană.

Suspendarea preotului Weber din aceste motive a produs o adâncă nemulțumire între catolicii din Iași. Ei au ținut eri o întrunire în sala societății germane de gimnastică, cerând reintegrarea lui Weber în postul său, pe care l'a ocupat până acuma cu cinste și cu demnitate. În același timp s'a ales o delegație, care va pleca la Roma, spre a espune Vaticanului cazul care a produs atâta ndmulțumire în mijlocul catolicilor. Oratorii au criticat cu asprime măsura drastică luată în contra preotului lor pe simplul motiv că s'a găsit între lucrurile sinucigasei fotografia acestuia. Ei au declarat că, dacă nu se va reveni asupra suspendării preotului Weber, vor trece cu toții la biserica ortodoxă.

Capitala s'a împodobit în vederea sărbătorii de mâne. Steaguri tricolore fâlfăie în văzduhul înnoorat, care anunță ploaia binecuvântată, ce va revărsa belșugul asupra câmpurilor. Ramuri verzi împodobesc tribunele, prin fața cărora vor trece mâne viteji cari știu să lupte, să iavingă și să moară pentru cinstea țării lor. Vor trece prin fața bătrânului înțelept, care în alte vremuri i-a condus prin ploaia de gloanțe la isbândă și la glorie. Vor trece semeți și conștiinți de încrederea pe care țara și neamul românesc și-a pus-o în vitejia lor. Și pentru o clipă, în aceasta zi de înțreită sărbătoare, sufletele tuturor vor tresări de mândria de a fi Români. Ziua aceasta le va aduce aminte fapte de cari sa leagă întreaga dezvoltare ulterioară a țării Românești.

La zece Mai M. Sa Regele Carol a făcut aceea solemnă declarație »Punând piciorul pe acest pământ sacru, am și devenit Român. Cetățenii, azi mâne, de va fi nevoie, soldat, voi împărtași cu d-voastră soarta cea bună ca și pe cea rea. Din acest moment totul este comun între noi. Credeți în mine, precum eu cred în dumnea-voastră».

Tot la această zi, România, scuturând jugul străin, s'a declarat stăpână pe soarta ei, s'a declarat independentă, iar mai apoi, după vitejia soldaților ei a arătat că este vrednică, s'a proclamat regat, făurind din tunurile luate ca trofee de pe câmpul de războiu Coroana de oțel, cu care a împodobit fruntea domnului ei. Atât de multe amintiri glorioase sunt legate de această măreață zi. Și cu cât va trece vreme mai multă, cu atât însemnătatea ei se va recunoaște mai mult. Sunt sărbători, cari, ca și aceea a Învierii Domnului, ori de câte ori vin, aduc în suflete o adevărată premenire, sunt un nou prilej de avânt, de nădejdi și de încredere în viitor. Sunt puține acestea la toate popoarele. Noi Români avem ziua de trei și zece Mai.

Au fost unii, cari și-au exprimat părerea sărbătorii în felul cum s'a făcut până ar trebui să înceteze. Se înșală. Atât de mult absorb preocupările zilnice, încât adeseori ceea ce n'ar trebui uitat. O festivitate care are darul de a trezi în toate sufletele conștiința, dragostea și alipirea față de România de azi.

Corespondent

Dezastrul aviatic de Dumineca

— Noua criză a cabinetului francez

Abia acum ni-se desfășoară în amănuntele ei uriașă nenorocire s'a deslănțuit Dumineca trecută câmpul dela Issy-les-Montineaux, carei urmări se pot semna dela cum în toată viața publică franceză. Frumoasa serbare care ademnează enormele valuri ale publicului la meeting aviatic, a fost amânată să-i ia locul jalea întregii țări. Dementorul proiect de a lega de Madrid prin cărările nevăzute haos — după acest tragic sfârșit abea de-și va putea găsi în curând făptuitorul — cu toate că două aeroplanele prezentate la concurs continuat drumul, sosind la cea stație a curselor, unde au primit botezul de sânge a acestei înțelepțe.

Această nenorocire atinge în mod simțitor și situația internă a lovind în primul rând tinărul francez, în vreme ce Franța stă în fața unor evenimente de extremă înțrețanță politică. Cu moartea lui Berteaux se pierde un bărbat de mare valoare și poate singurul pilot dibaci al Franței — care a știut să-și cârmuiască cu multă destoinicie pe apele răsturnate ale actualei politici franceze în situația actuală — având în vedere gravitatea chestiunii marocane — derea e îndoit de simțită și probabil că va provoca o nouă criză de cabinet, cu toate opintirile de a înlocui pripă portofoliile rămase stingher ale celor doi miniștri.

Dupăcât se știricește din Paris zortul ministerului de război și credințat ministrului de externe care cunoaște în amănunt toată politica strategică a înaintașului său înainte de toate chestia marocană. Premierul Monis a fost substituit de secretarul de stat Constant, de aproape sigur — după comentariile relor franceze de azi — că va îndelungată ministrului președinit împreună cu Berteaux, erau cari susțineau coerența partidului, dela afacerile publice va drept urmare o destrămarea a dului.

Asupra acestei întâmplări următoarele știri:

Antecedentele catastrofei

În urma enormei afluențe a publicității însărcinate cu susținerea ordii mult de lucru cu lumea impacientă să rupă barierele. După eșirea aviatic blicul s'a mai liniștit și meetingul său când unul dintre aranjatori a vădit buna ministerială și a invitat pe societatea care-i ținea companie, să câmp unde vor putea urmări mai evoluțiile aviatorilor. Pă urmă a pl...

societatea spre mijlocul terenului, dar abea făcuse câțiva pași pe câmp, când la o înălțime de vr'o 8—10 metri au observat un aeroplan al cărui motor făcea un șgomot infernal. Poate de teama, sau să fi presimțit nenorocirea Berteaux s'a adresat lui Monis cu cuvintele: n'ar fi mai bine să ne întoarcem, ca nu cumva să ațâțăm nerăbdarea publicului care și așa de abea se poate stăpâni.

În aceeași clipă însă aparatul care trecea pe deasupra lor s'a prăbușit cu o iuteală vetiginoasă peste ei, făcându-i una cu pământul. O vreme nu s'a mai văzut nimic de cât o grămadă amorfă de sârme și pânze deasupra căreia plutea un nour gros de praful. Pe urmă doi oameni — aviatorul Train și Bouvier — zăpăciți de aspectul dezastrului sau rupt dintre dărâmături.

Un martor ocular al nenorocirii spune că catastrofa s'a întâmplat cu atâta iuteală, încât vreme nu și-a putut da seamă de ea. Grupul miniștrilor era ascuns de o trupă de cuirasiери. Un automobil îi urmărea de aproape, iar ei făceau aceeași linie ce o descria aeroplanul în sbor. De odată acesta s'a întors pe loc, venind de a dreptul spre cei ce-l urmăreau. Toată lumea avea impresia că suprafețele de sustentare vor zdrobi pe cei din jurul lui Monis. Toți alergau speriați căutând scăpare, când s'a auzit de odată un troznit ca de surcele rupte și aparatul s'a prăbușit cotropindu-i sub el. O mână a lui Berteaux sărit departe, retezată din umăr, și alături de el zăcea Monis în nemișcare, împreună cu toți cei ce-l însoțiau.

Depunerile aviatorului Train.

Aviatorul Train care a provocat catastrofa avea în Franța o situație bine reputată și înșiși Berteaux i-a comandat acum de curând misiuni sprezece aparate pe cari avea de gând să le pună în serviciul armatei din colonii. Puțin după catastrofă o comisie compusă din membrii autorităților s'a prezentat la Train și el le-a spus:

Abea mă ridicasem în aer când am observat că motorul aparatului e defectuos și la înălțime de 30 metri voiam să aterizez. Bănuim de seamă însă că motorul slăbea treptat și de la o vreme nu m'am mai putut nici înălța. În clipa aceasta am văzut împraștiindu-se un grup care până aci era acoperit de umbra cuirasiерilor. Cu sforțări hotarnice cu imposibilul și cu risicul vieții tovarășului ce mă însoțea, am încercat să mă mențin în aer să trec pe deasupra grupului. Eram de creștină că-mi va reuși, când de odată aparatul a plecat pe o coastă și s'a prăbușit căzând cu o greutate. Când m'am ridicat de sub dărâmăturile lui eram incredințat că am putut încunajur nenorocirea și am rămas împiedicat văzând dezastrul.

Spusele lui au fost confirmate și de ceilalți martori oculari, astfel pare exclusă credința că nenorocirea a fost pricinuită intenționat.

Doliul Franței.

De pe teren Berteaux a fost transportat în bătălia Eysee, unde l'au pus pe catafalc și la următoarea va fi îngropat cu mare pompă cheltuiala statului. Parisul și cu el Franța reacționează a proclamat doliu național, iar la știința catastrofei toate spectacolele și petrecerile au fost amânate. Starea ministrului-președinte, care nu i-s'a adus încă la cunoștință moartea lui Berteaux, merge spre bine.

Criza cabinetului francez.

În fața ameazi miniștrii s'au adunat în consiliu pentru a se lua măsuri ce privește ocuparea temporală a lui Monis și ocuparea doliului ministerial rămas de Berteaux. S'a decis la înțelegere ca ministrul președinte să fie înlocuit interimar cu secretarul de stat constant, iar portofoliul ministerului de război să fie încredințat lui Cruppi dela exterior.

Ziua nenorocirilor.

Ca o continuare a galeriei tabloului sâmbătă din Paris se telegrafiază din Petersburg că cu prilejul unui concurs aviativ din Rusia s'a întâmplat o nenorocire identică cu cea din Paris. În vreme ce un pilot a încunajurat de două ori aerodromul, aparatul său

și-a pierdut un șurub dela cârma de înălțime și aceasta rupându-se, s'a prăbușit asupra publicului. O sută patruzeci de oameni au fost răniți, dintre cari până acum au murit șase.

În Germania la Augsburg a avut loc asemenea o nenorocire, cauză pilotului Schwandt — după o scurtă manevră prin aer — a încercat să aterizeze. Lumea nerăbdătoare a rupt barierele și a sărit în calea aparatului care a zdrobit capul unei femei și a rănit mai ușor pe alți doi oameni.

Reformele militare înaintea Camerii.

— Ședința de Marți. —

Ministrul apărării țării a depus azi pe birourile Camerei cele patru proiecte privitoare la reformele militare. Vom mai reveni asupra acestor proiecte, în jurul cărora se vor da mari lupte în parlament, ținem însă să constatăm la acest loc că în ce privește limba desbaterilor în procedura penală militară a învins punctul de vedere al guvernului unguresc. Tot semne de „împăcare“ și aceste...

În ce privește anii de serviciu, reformele au admis serviciul de doi ani. Serviciul în general va rămânea și pe viitor de 12 ani: 2 ani serviciu activ și 10 ani serviciu în rezervă.

O inovație care va fi de asemenea mult discutată, e că pe viitor *învățătorii dela școlile populare și candidații de învățători vor avea să servească un an întreg ca voluntari pe cheltuiala statului.*

La discuția bugetului ministerului de culte și instrucție a luat cuvântul și contele Tisza, instrunând aceleași coarde „naționale“, stridente în șovinismul lor, pe cari le-am auzit de atâteaori.

Reformele militare.

După aprobarea sumarului ședinței trecute, la propunerea președintelui Berzeviczy se trimite o telegramă cametei franceze în care i-se exprimă condoleanțe pentru marea nenorocire de Duminecă.

Hazai, ministru al apărării țării depune pe birourile camerei proiectele de legi despre reformele militare și anume un proiect de lege 1) despre reforma forței armate; 2, despre reforma honvezimii; 3, despre reforma codului penal militar (comun) și 4, despre reforma codului penal al honvezimii și cere ca aceste proiecte să se ia în discuție fără a se mai da secțiilor spre studiere.

Contele Bathányi. Dați-ne mai întâi reforma electorală (șgomot).

Lovászy M.: Cum rămânem cu pactul? (șgomot, președintele sună).

Justh Gy.: Regulamentul nu permite ca un proiect de lege să se ia în discuție înainte de ce a trecut prin secții.

Președintele: Observarea dlui deputat Justh e corectă. Proiectele se vor da spre studiere secțiilor.

Ostffy Lajos (Kossuthist) vorbește la bugetul cultelor. Nu primește bugetul, fiindcă n'are încredere în guvern.

Discursul lui Tisza.

Contele Tisza declară că va fi scurt. Vorbind despre școlile medii, admite că multe dintre cererile profesorilor sunt juste. Vor fi și între profesori cari nu-și împlinesc datoriile, dar păcatele unora nu trebuie generalizate. Sunt însă și cererii neadmisibile. Astfel nu e corect ca profesorii se opun la sporirea orelor de instrucție și a anilor de serviciu. *Ungaria e destul de puternică pentru ca un funcționar după un serviciu de 30 de ani să treacă la pensie în vrîstă de 50—55 ani.*

Noi trebuie să facem economie cu forțele naționale. (Aprobări la guvernamentali).

Trece apoi la curentul *ateist* ce se manifestă de-o vreme încoace în societatea ungurescă. De obicei vina e atribuită creștinilor și liber cugetătorilor. Ambele vinuri sunt nedrepte. *Le spune catolicilor să rămână liberali. Nu vom suferi reînvierea unui nou ev mediu.* (Aplauze la guvernamentali. Protestări la populari.)

UN APEL.

Publicăm mai la vale apelul societății „*Petru Maior*“ și împreună cu tinerimea universitară din Budapesta cerem și noi sprijinul tuturor Românilor de bine. Socotim că acest apel este de-istul de explicat și tristețea cu care tinerii noștri își plâng necazurile, va pătrunde în sufletele generoase cari nu vor uita că își împlinesc numai o datorie, jertfind pentru generația tânără ce luptă cu cele mai grele nevoi în capitala străină, care este acel oraș jidovesc al Budapestei.

Mărturisim, că ne vine greu să apellăm și noi la bunăvoința intelectualilor români cu dare de mână și cu simț pentru nevoile nemulului, când ea e pusă de atâtea ori la grea contribuție din partea multor instituții și culturale și filantropice.

O instituție culturală e și societatea de lectură „*Petru Maior*“ a studențimei universitare române din Budapesta. În anul viitor se împlinesc 50 de ani de când această societate este chiagul unei părți din aceea tinerime, care mai târziu a luat în mână conducerea afacerilor obștești ale neamului său, și îndrăznim să afirmăm, că felul ei de a se manifesta în viața românească a fost cel puțin în mare parte determinat de anii petrecuți în sânul societății noastre.

Într'un oraș, în sentimente așa de străin de noi, ca Budapesta, unde afli orice, afară de viață și cultură românească, — e ușor de închipuit ce influință are asupra sufletului încă destul de maeabil al tinerimei universitare, o societate în care au intrare toate acele organe de publicitate, cari, pe lângă răspândirea culturii, mai învață că cel mai frumos sentiment e dragostea de neam și că cea mai frumoasă virtute e cea de a se jertfi pentru acel neam, din care a eșit.

Deși, după aceste, nu se poate trage la îndoielă dreptul de viață al societății noastre, ba e clar, că existența ei de e de-a dreptul necesară, totuși în decurs de 50 de ani nu și-a putut câștiga decât 38 de membri fondatori și cu toate străduințele noastre averea ei azi nu numără decât 15.000 coroane, o sumă cu mult prea mică, decât să putem acoperi din interesele ei cheltuielile reclamate de multele trebuințe.

Dacă cu toate acestea societatea noastră a putut exista timp de 50 de ani, aceasta e de mulțumit generozității unei părți a intelectualilor noștri și a unor institute financiare — către cari ne adresăm și acum, — cari au dovedit că de fapt au la inimă interesele neamului.

Inregistrând faptul trist, că din 300 studenți universitari români din capitală numai 60—70 sunt anual membri ordinari ai societății și căutând cauza acestui fenomen, credem că nu greșim dacă nu acuzăm numai indiferența nemotivată a unora, ci facem răspunzătoare pentru aceasta și slabele mijloace materiale ale societății, în urma cărora orice activitate mai spornică se face imposibilă. Astfel, ca să amintim un exemplu, cât de mult s'ar putea potența interesul față de societate, dacă am avea un fond din care am premia încercările literare ale membrilor ei. Se poate prevedea ce emulație binefăcătoare ar rezulta din aceasta și câți oaspeți zilnici nu ne-am face din aceia, cari acum nu ne cercetează decât rar, sau nici odată.

Credem, că mai putem aminti încă o împrejurare, care numai la aparență nu prezintă nici o importanță, și anume puțina comoditate ce am pute-o oferi membrilor societății. De fapt odăile întunecoase și mobilierul lor de o crudă modestie, pun la grea încercare bunele intenții a celor ce le cercetează.

Din aceste motive ne vedem siliți să recurgem la maritimozitatea D-Voastră, și să Vă rugăm să ne ajutați în nizuințele noastre cu orice sumă ce puteți jertfi pentru acest scop. (Se poate ajuta înscriindu-Vă ca membru fondator — taxa

e 100 cor. — sau prin simplu ajutor. Locul societății IX, Ráday utca 34).

Rugându-Vă să ne încurajați și în acest chip în activitatea ce o dezvoltăm, rămânem

Cu deosebit respect

Budapesta, la 18 Mai n. 1911

pentru Societate

H. C. Deac, stud. fil., A. Mager, stud. med.,
vice-președinte. secretar.

INFORMAȚII.

ARAD, 22 Mai n. 1911.

Autorizatul... literar.

Ziarul autorizat în care văd lumina tiparului toate produsele colaboratorilor coșului nostru redacțional, are, mă rog, și el păreri literare. Mai deunăzi a tratat pe bietul Dante cu un articol atât de judicios încât socotim că marele florentin va fi blăstămat, acolo în „Infernul” lui, ceasul în care s'a hotărât să-și scrie nemuritoare epopei. Dar, se vede, că literatura italiană este specialitatea autorizată literar. În numărul de astăzi, cu un titlu extrem de spiritual: „Așa și altă întreale”, ia apărarea lui D'Annunzio, care după „Românul”, „va rămânea tot D'Annunzio” par'că s'ar putea face și Fogazaro! Bine, onorat autorizat. D'Annunzio tot D'Annunzio rămâne, chiar și cu autorizata etale apărare, dar ce are a face aceasta cu... inconsecvența noastră? Asupra lui D'Annunzio se împart păreri în întreg apusul, iubite autorizat literar, așa că corespondentul nostru din Roma, dl P. Robescu, poate să contradică redacția noastră, care are altă părere. Dar dacă chiar vrei să ne dai la cap cu D'Annunzio, ale „rui opere literare socotim că nu le cunoști, atunci te rugăm citează pe G. Brandes, un critic autorizat și el, și atunci îți mărturisim, ne vom pleca. În fața alor doi autorizați, mă rog, s'ar putea să nu ne plecăm?! Ego.

— **Prigoniri.** Ni-se scrie: Dl Iuliu Tăuțan, învățător în Lupșa, din cauză că cu prilejul alegerilor parlamentare un necunoscut a lipit pe zidurile școlii placarde de-ale candidatului național Zosim Chirtop, a fost tras în disciplinar.

Dl Sebastian Ceapa, fost învățător în Ampoita (cercul Ighiu), presionat de comitele suprem al Albei-inferioare, a fost nevoit să fasoneze că numai amenințat de popor a votat la alegeri pe dl Alexandru Vaida. I-s'a spus din partea comitelui că de n'ar fasona în acest senz va fi mereu perzecat ori unde s'ar refugia ca învățător.

Trăiască libertatea!

— **Starea sănătății Maj. Sale.** Din Gödöllő se telegrafează că starea sănătății M. Sale nu lasă nimic de dorit. Fiind vremea prea răcoroasă, azi Maj. Sa n'a ieșit din casă.

— **Pentru bustul lui Eminescu.** Dl Dr. Pompiliu Nistor, medic în Zernești, a contribuit cu suma de 10 cor. pentru bustul lui Eminescu.

— **Petiție respinsă.** Petiția prezentată de alegătorii opoziționali dela Kassa contra alegerii guvernamentalului Dr. Blanár Béla a fost respinsă de Curtea de Casație.

Blanár a jurat că toate învinuirile de corupție sânt neadevăruri.

— **Examine școlare în Beiuș.** Examinele verbale de maturitate se vor începe în 3 lunie.

Examinele de clase private în gimnaz vor fi în 13—14 lunie.

Asemenea și examinele private în școala civilă de fete vor fi în 13—14 lunie.

— **Alegerea dela Teatrul Național.** Din București se anunță.

Duminecă dimineața la Teatrul Național din

Capitală s'a procedat la alegerea a trei membrii, dintre cari ministerul Instrucției publice va confirma unul în comitetul Teatrului Național în locul rămas vacant prin numirea diui Al. G. Florescu ca ministru plenipotențiar la Atena.

Alegerea a fost prezidată de I. C. Bacalbașa directorul general a teatrelor și au luat parte la vot 25 autori dramatici.

După exprimarea votului au intrunit d-nii Iacob Negruzii 17 voturi, George Ranetti 16 și Cincinat Pavelescu 13.

D. Ioan C. Bacalbașa, directorul general al teatrelor va supune acest rezultat d-lui C. Arion ministrul Instrucției publice.

— **Dl Dr. Ștefan Tămășdan,** medic dantist în Arad, a plecat pe 3 săptămâni în străinătate pentru a face studii de specialitate.

Carmen-Silva despre moda femeiască. O revistă germană a făcut o anchetă asupra modei femeiești.

Intre alte răspunsuri primite de această revistă este și unul datorit M. S. Reginei Elisabeta.

Iată cum se pronunță Suverana României în această chestiune:

„Femeea trebuie să se îmbrace după aptitudinea și fizicul rasei. Francezele trebuie să poarte rochii colorite și pălării mici. Cermenele să-și acopere capul cu voal și îmbrăcămintea trebuie să fie largă. Englezoaicele pot pune o pălărie mare, dar rochia colantă. Nu trebuie nici odată să dovedești să semeni cu bărbajii.

Coafurile cele mai simple sunt cele mai bune: tresele lungi sau coafura a la grecque.

Bijuteriile nu convin decât în salon și încă în mod discret. La bătrânețe trebuie să se părăsască.

Femeea nu trebuie să regrete nici frumusețea nici tinerețea: lucrul și gândirea există spre a face să uiți aceste pierderi.

— **Reuniunea învățătorilor din protopopiatul Hălmajului.** În baza concluderii din 4/17 Noemvrie 1910, își va ține proxima ședință de primăvară Joi la 9/12 lunie a. c. în comuna Lazuri. Programa: 1. Dimineața chemarea duh. sfânt; 2. Ascultarea examenului din școala învățătorului Traian Magier; 3. Constitutarea prezenților; 4. Cuvânt de deschidere; 5. Prelegere intuitivă pentru generalizarea modului de aplicare și manipulare a recuisitelor fizicale ținută din partea membrilor: Sava Dorca. 6. Raport asupra planului de învățământ partea privitoare la Matematică. (Aritmetică și geometrie) prezentat din partea membrilor: Adam Dragoș și Traian Magier. 7. Citirea eventualelor dizertațiuni. 8. Incasarea taxelor. 9. Propuneri și interpelări. 10. Fixarea locului pentru viitoarea ședință. 11. Încheiere.

Hălmagiu, 18 Mai n. 1911.

Mihail Vidu,
prezident.

— **Aniversarea luptei dela Aspern.** În 22 Mai n. s'a serbat în Sibiu aniversarea luptei dela Aspern, unde regimentul de infanterie numărul 31 al armatei austro-ungare, în parte covârșitoare românesc, recrutat din comitatul Sibiuului, a raportat o învingere glorioasă asupra trupelor lui Napoleon I., înainte de 102 ani. Soldații, în mare ținută, au fost aduși cu muzica la catedrală, unde protopresbiterul militar, domnul Pavel Boldea, a celebrat sfânta liturgie în prezența corpului ofițeresc dela numitul regiment, în frunte cu domnul colonel Heinrich Salmon. Domnul protopresbiter Boldea a rostit soldaților o frumoasă vorbire. Soldații au fost duși apoi iarăși în sunetul muzicii la casarmă, fiind astăzi toți liberi de serviciu. La ora unu domniile ofițeri și oaspeții invitați au avut banchet, în localitățile ofițerilor. S'au rostit mai multe toaste frumoase. Soldații au primit la prânz și vor primi și la cină mâncare mai bună și mai multă ca de obicei, iar după amiază s'au ținut obișnuitele petreceri populare ale soldaților. Cât a durat banchetul domniilor ofițeri, muzica militară a cântat diferite piese, făcând începutul cu un frumos marș, intitulat „Aspernmarsch”. Mai notăm, că azi dimineață la orele 5 muzica militară a parcurs stradele principale ale orașului nostru, cântând marșuri frumoase. — „T. Rom.”.

— **Mortii noștri.** Mihail Corcea, econom în Coștei, a repauzat la 19 Mai n. în vârstă de 68 de ani.

Demetriu Papp, protopop castrens în gere, cavalier al ordinului „Francisc Iosif I”, prietar al crucii de aur cu coroana pentru merite, a repauzat în Rusu-de-jos la 18 Mai n. în vârstă de 73 de ani.

Partenie Pop-Zészló, preot gr. or. repauzat în Seleuș la 21 Mai n., în vârstă de 66 de ani.

Maria Lapadat a repauzat în Berliște la 21 Mai n. în vârstă de 58 de ani.

Odihnească în pace!

— **Aviz preoților și candid. la preș.** Ni se trimite spre publicare: Pentru vacanță din Pecica, s'a publicat concurs pentru preoți de clasa primă, în foaia școlară aradului „Biserica și Școala” din 8/21 a. c. Pecica (com. Arad) este comună nească, una dintre cele mai frumuse și frumoase din întreaga Metropolie. Ven. anuale trei peste 6000 coroane. Doritorii se prezintă în sf. biserică din Pecica spre arăta desteritatea în cânt, tipic, rituale școlare.

Dr. VICTOR GRAUR

Medic universal, medic școlar calificat, profesor de

Institut de dantistică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22. — În fața palatului administrativ (comitat)

In atențiunea tuturor

— Să cumpărăm pământ. —

În comuna Tăuț (com. Arad) s'a găsit pământ bun de vânzare. Se parced moșia grofului Königsegg. Condițiile de cumpărare sunt foarte ușure. După fiecare sută din prețul de vânzare trebuie plătite la încheierea contractului numai 10 procente. Condițiile se pot adresa ori dlui avocat Titu Babeș (Budapesta, Erzsébeti út 18) ori încredințatului grofitei Bizău dlui Kis Peter în Tăuț (Feltót, Arad). Prețul pământurilor cum se plătește în rate.

Țăranii români pot ajunge la cumpărarea pământ mult, bun și estin. Fără de pe sate să-i sfătuiască până să previn țărani de alt neam.

ECONOMIE.

Pentru „Revista Economică.” „Revistei Economice” ne cere, în numele nostru de ziar incoruptibil” motivul care s'a îngăduit în partea taxabilă a revistei noastre un loc comunicatului „Esechiar” unde putem că inseratul din chestiune a publicat de administrația noastră și că dactiei nu i-se poate reproșa nici o dură”. Recunoaștem în acelaș timp că revista „Economică” e un organ deosebit corect românesc și că numai datorită datoriei lui față cu interesele românilor categorică atitudine împotriva asociației „chiane”. Drept dovadă a conștinței noastre firești pentru „R. E.” reproducem acest loc lămuririle ce dă acum din chestiune:

„Am considerat — scrie „R. E.” — numai un drept, ci și o înaltă datorie, ca organ de specialitate, de a publica blicului românesc de pretendenți în sa lumină modul de lucrare ireal al „chiane”, care sub masca mutualității este în mod neomenos publicul neorientat. Aserțiunile noastre le-am dovedit”

din înseși statutele asociației și din enunțările direcțiunii ei.

Direcțiunea Esecchianei resp. dl director Pios, deși înarmat cu o profundă „știință facultativă“ (vorba Domnieisale) în loc de a ne documenta punct de punct netemeinicia aserțiunilor noastre, vine a ne răspunde cu atacuri personale ordinare, declarând simplu de neadevăruri îndeosebi cele susținute de noi privitor la mortalitate.

Modul acesta de combatere este cea mai bună dovadă că în avertismentul nostru am atins punctul vulnerabil al „Esecchianei“ față de care susținem în întregime tot ce am publicat în numerii noștri 13 și 15 din a. c. avertizând din nou publicul românesc de a alimenta această asociație, care cu taxele sale horende îl exploatează și nu-i oferă nici altcum garanția morală și materială suficientă.

Celorce ar dori să se informeze și din alt izvor asupra „Esecchianei“ le recomandăm ziarul „Volksrecht“ din Esseg, încă și citirea Nr. 12/1910 al revistei „Biztosítás és pénzözüi szemle“ și Nr. 1/1911 al revistei „Nemzetgazdaság“ ambele în Budapesta.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu.

„Tribuna“ institut tipografic, Nichin și 1919.

MOBILE

din cauza schimbării localului
se vând cu prețuri

eftine

fabrica de mobile alui

REISZ

radea-mare-Nagyvárad

dela 1 Mai în Rákoczi-ut 14.

Mulțămită publică.

Cu ocaziunea Producțiunii Teatrale împreunate cu joc, dată de meseriași români din Teiușiu la 6 Maiu st. n. Au intrat 342 cor. 40 fil. din care sumă sau detras spesele 139 cor. 78 fil. au rămas venit curat 202 cor. 62 fil. care sumă se va folosi pentru construirea unei bine.

Suprasolviri au făcut următorii domni: Iacob Lucaciu 1— cor., Paulini Péter 2—, Popa Augustin 1—, Ioan Popa 2—, Dumitru Marcu 2— Vasile Oțel —60, Szkelyhidi Lajos 1—, Ioan Rațiu 1—80, Gavril Rațiu 2 cor. Bugani András 1—, Dezi 1—, Oligor Balan 2—, Frații Popa 4—, Nicolae Crișan 2—, Sava N. 1—, Traian Bălan 1—, Pál Lajos 1—, Steinberger 2—, T. Liviu Bitea, dir. de bancă 4—, Körösi Antal 2— toți din Teiușiu, George Spătăcian, Benicu 1—, Amos Frâncu, Benic 1—, Stan Ion, Stremț 1— Simeon Mitria, Stremț 1—, Teodor Cerneu, Coglar 1—60, Nagy N. 40—, Filip Pojar, preot Cojlar 4—, Iacob Muntian, Inv. Cojlar 1—60, Petru Roșca, Albaiulia —60, Ioan Neagoe 2—, Abraham Izidor 1—, Avram Stan —40, Horváth Lajos 1— cor.

Pe aceasta cale le aducem sincere mulțumiri pentru participare, cât și pentru marimioasele suprasolviri.

Comitetul aranțator.

„ISVORUL“

Institut de credit și economii, societate pe acții în Ighiu

CONCURS.

Direcțiunea institutului de credit și economii societate pe acții, „ISVORUL“ din Ighiu, publică concurs pentru ocuparea postului de contabil cu un salariu anual de 1600 coroane și tantiemă statutară.

Reflectanții la acest post au să dovedească: absolvarea unei școli comerciale, praxă îndestulitoare spre a putea conduce contabilitatea independent.

Alegerea se va face pe un an de probă. Postul e de a se ocupa îndată după alegere.

Documentele au să se trimită direcțiunii cel mult până în 20 Iunie a. c.

Ighiu (Magyarigen), la 19 Maiu 1911.

DIRECȚIUNEA.

Wällischhof

stabiliment de hidroterapie și sanatoriu aranjat conform tuturor recerincelor moderne; dietetică după sistemul Dr. Lahmann; (băi de aier, de soare, de abur, de aier cald, de acid carbonic, de oxigen, de radium, băi medicinale și electrice, gimnastică etc.) 30 minute depărtare dela Viena în regiune romantică și sănătoasă. Indicat la toate boalele nervoase și cele ale schimbului organic (neurasthenie, histerie, amemie, diabet, diathesă urică, reumatism, boale de stomach și de intestine etc.)

Cură de slăbire și îngreșare.

În stabiliment nu se primesc morboși de boale infecțioase și boale psihice.

Posta: Maria-Enzersdorf bei Wien.

Telegrame și telefon: Wällischhof-Giesshübl bei Wien.

Cu prospecte și cu detaluri stă la dispoziție direcțiunea și medicul-șef al stabilimentului:

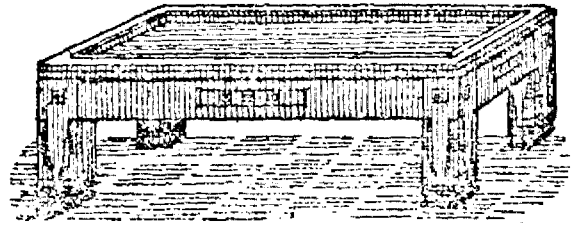
Dr. Marius Sturza.

Dr. B. BASIOTA medic specialist în morburii femeiești.
Cluj-Kolozsvár, Str. Ferenc József No 6.
Consultațiuni între orele 8—10 a. m. 3—5 p. m.

— Premiat la expoziție cu medalie de aur. —

H. PÁLLÁN succesor
Styászni József

prima fabrică ardeleană de billarde și timplice în Kolozsvár, Dávid Ferenc-u. 3.

Primește aranjarea completă a cafenelelor.

La cerere trimite instalatorul de billarde și în provincie. — Ține mare asortiment de billarde noi și vechi, bile, cheuri, etc. — Firma fondată la 1875. — La dorință face și țirg de schimb.

Leon Tolstoi.

21

RĂȘBOIU ȘI PACE.

ROMAN.

Trad. de A. C. Corbul.

(Urmare).

Intors de câteva zile, se oprise, ca de obicei, la casa sa. El presupunea cu dreaptațe că nebunia lui era cunoscută și că rudele sale, nepoatele contelui, cari puteau suferi, o să-l ațâțe pe acesta împotriva sa. Toate acestea el intră în ziua sosirii sale, în apartamentele tatălui său și se opri în salon unde se tineau obicei printesele, ca să le spună ziua bună. Două din ele lucrau la gherghet, în vreme ce a treia, cea mai în vârstă, le citea cu voce tare.

Era îmbrăcată cu grijă, costumul ei era sever, dar nu îi era de o lungime nemăsurată; era cea care se vedea că nu vede pe Ana Mikhailowna. Surorile ei mai erau două, drăguțe amândouă, nu le puteai deosebi una de alta decât printr-o alunită ce împodobește buza de sus și dându-i multă gingășie. Pierre fu primit ca de obicei de ciumă. Sora cea mai mare se întrebă din cînt și atînti asupra lui o privire speriată; sora cea mai mică, cea fără alunită, o imită, cea de-a treia, de-o vreme veselă și sglobie, se aplecă deasupra lucrului ca să ascundă mai bine zîmbetul provocat de scena care avea să urmeze și pe care o prevedea. Ea își înclină capul în canava și se făcea că cercetează cu atenție desemeul, ca să-și înăbușe un hohot de râs.

Bună ziua, verișoară, spuse Pierre, nu mă mai cunoașteți?

— Nu, te recunosc; decât că te cunosc prea bine!
— Cum îi merge contelui? Pot să-l văd? întrebă Pierre cu stângăcia-i obișnuită, dar fără cea mai ușoară încercătură.

— Contele suferă trupește și sufletește, și dta ai găsit mijlocul să-i mărești suferința.

— Il pot vedea pe conte? repetă Pierre.

— Oh! dacă vrei să-l omori, să-l omori cu desăvârșire, da, îl poți vedea. Olga, vezi dacă bulionul pentru unchiul e gata; acuși e vremea, adăugă ea dînd lui Pierre să înțeleagă că ele erau ocupate cu îngrijirea unchiului, pe când el numai neplăceri îi făcea.

— Olga eși. Pierre așteptă o clipă și după ce cercetă pe cele două surori:

— Dacă e așa, spuse el salutându-le, mă duc în odaia mea, unde mă veți înștiința, vă rog, când veți avea nevoie de mine.

El eși și mica printesă cu alunita îl petrecu cu un lung hohot de râs.

Printul Vasile sosi a doua zi; el se instală în casa contelui și-l chemă pe Pierre la dînsul:

— Scumpul meu, îi zise el, dacă te vei purta aici ca în Petersburg, vei sfârși rău; asta e tot ce-ți pot spune. Contele e greu bolnav, așa că nu e nevoie să-l vezi în acest moment.

Din clipa aceia nimeni nu se mai îngriji de Pierre care-și petrecea zilele singur, în odaia sa din catul al doilea.

Când intră Boris la dînsul, Pierre se plimba cu pași largi prin cameră, se oprea pe la colțuri, amenințînd zidurile cu pumnul, ca și cum ar fi vrut să străpungă cu sabia un dușman nevăzut, arunca priviri furioase pe deasupra ochelarilor și reîncepîndu-și plimbarea, înălța din umeri cu gesturi și cu cuvinte întretăiate.

— Englitera a trăit! spunea el încruntînd din sprîncene și arătînd cu degetul spre un personaj închipt. D. Pitt, trădător de neam și de dreptul oamenilor este osândit la...

N'avu vreme să dicteze osînda rostită de Napoleon, pe care-l înfățișa. El traversase deja Măneca și luase Londra cu asalt când văzu intrînd în odaie un tînăr și drăguț ofițer, foarte elegant. Pierre se intrerupse brusc. El îl lăsase pe Boris în vîrstă de paisprezece ani și nu-și mai aducea aminte de dînsul; cu toate acestea îi întinse mîna zîmbind cu prietenie, din simplă bunăvoință firească.

— Dta nu m'ai uitat încă? spuse Boris, răspunzînd și el cu un zîmbet. Am venit cu mama să-l vedem pe conte, dar aud că e bolnav.

— Da, așa se spune; n'are liniște o singură clipă, reluă Pierre, tot întrebîndu-se cine poate fi acest tînăr.

Boris vedea bine că Pierre nu-l recunoaște; dar gîsind inutil de-a se numi și simțindu-se de altminterlea la îndemîna, îl privea în albul ochilor.

— Contele Rostow te invită astăzi la masă, rosti el după o tăcere lungă, care începea să-l apese pe Pierre.

— Ah! contele Rostow, strigă voios Pierre, atunci dta ești fiul său, Ilie. Închipuiește-ți că nu te mai cunoașteam. Îți aduci aminte plimbările noastre prin munți în tovărășia dnei Jacquot? E mult de atunci.

— Te înseli, rosti Boris fără zor, cu un zîmbet batjocoritor și liniștit. Eu sunt Boris, fiul printesei Drubetzko. Contele Rostow se numește Ilie; iar fiul său Nicolae, și eu n'am cunoscut niciodată pe doamna Jacquot.

Pierre scutură din cap și începu să dea din mîni cu și cum ar fi voit să gonească niște albine.

(Va urma).

Doi fineri

versați în afacerile notariale prelungă condițiuni foarte favorabile află aplicare numaidecât în cancelaria subscrisului.

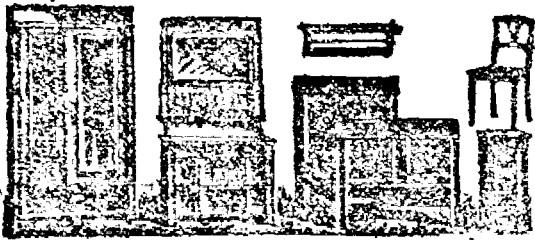
Feneș, la 16 Maiu 1911.
up. Zalatna.

Traian Radu,
not. cerc.

Magazin de mobile

KUNSCH ANTAL

tâmplar de edificii și mobile
NAGYENYED, Rozsa-utca.
(Vis-à-vis de casa comitatului.)

Primește orice lucrări de edificții. Are în depozit aranjamente complete pentru odăi, lucrate în atelierul propriu în cel mai modern stil, dela cele mai ieftine până la cele mai bune, după planuri proprii sau la comandă. — Pentru lucrările mele primesc garanția cea mai extremă. Mare asortiment de mobile de alamă și fier, deasemenca și fotolii.

Salon de haine bărbătești
J. Schneider, Sibiu
Hermannsplatz 8, etagiul I.
Palatul Habermann. (Nagyszeben).

Dentist in Cluj.

NAGY JENŐ

„ specialist pentru dinți artificiali fără pod în „
CLUJ-KOLOZSVAR.
(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pune dinți și cu plătire în rate pelângă garanția de 10 ani.

Dentist in Cluj.

O rugare modestă, care nu vă costă nici oboșală, dar administrației ziarului nostru poate fi de mare folos. Ziarul nostru roșii pe onoratul public că la cererea președinților curente sau la ori-ce cerere sau cumpărare să se provoace că adresa firmei a cetății — ziarul »Tribuna« din Arad.

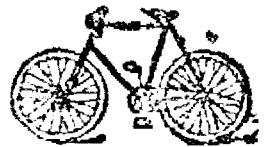
Horváth Béla

mehanic

Nagyvárad, Kossuth Lajos-utca.

Recomandă în atenția publicului loc și provincie, atelierul său mecanic aranjat de nou, unde primește comenzi și **reparații de** mașini ce aparțin în branșe precum mașini de cusut, de scris, biciclete, gramofone etc. Utensiliile necesare mașini le are în depozit.

Reparaturile se efectuează repede și prompt.

Adolf Hemper Sibiu—Nagyszeben, Heltauerg 2.

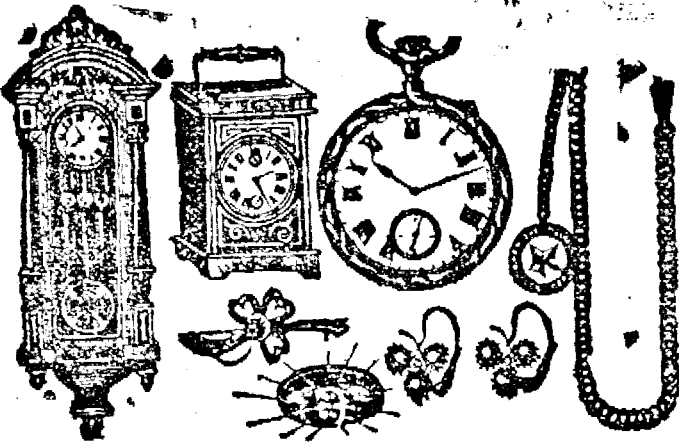
Cea mai punctuală firmă de expedare.

Recomandă on. public magazinul său bogat asortat cu fabricate excelente de oroloage precise de aur și argint pentru domni și dame precum și bijuterii și obiecte de aur și argint executate modern.

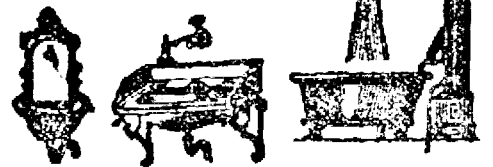
Schimbă și cumpără bijuterii vechi obiecte de aur, argint și nestemate.

Atelier propriu : pentru lucrări de aur și reparații de oroloage etc.

Comandele se execută prompt și cu cea mai mare punctualitate.

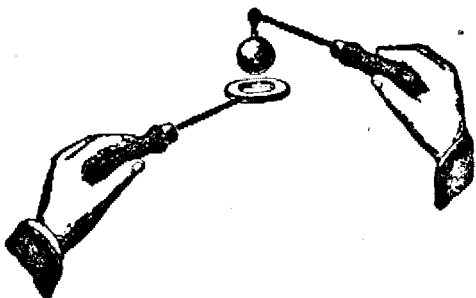
Apa-ducte.

Cel ce doarec apaducte ieftine să se adreseze la antep
Pichler Ignátz, Cluj, Széplak

cunoscut atât în Budapesta cum și întreaga țară. Telefon
— Primește pelângă garanție orice lucrări din acest ram ca introducerea apaducte și canalizare trebuincioasă pentru casele, comune, spitale și școli. — Specializat în sondaj. — Primește pe lângă condiții bune ținerea în ordine și repararea caselor în cursul unui an. — Prospecții
Se angajează pe anul întreg pentru ținerea în bună rânduială a casei prin repararea bazinei closetului. Oferă aparatul pentru clătirea
— noul care nu reclamă spese și de fiecare bucată dă garanția de

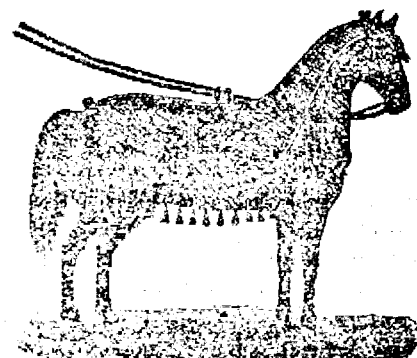
In atenția susținătorilor de școale.

Requisitele obligatoare pentru școalele confesionale în cadrul legii XXVII, § 15 din 1907, se pot cumpăra mai avantajos dela

Hábel Mátyás Géza

fabricant de recvizite școlastice
Budapesta, VII., Vas-utca No 7.

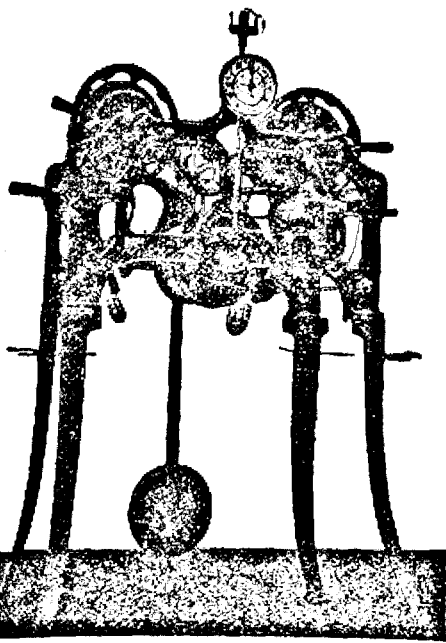

Milan Jorgo

curelar, șelar și
cant de geamantane
Timișoara-Ce
Strada Jenőherczeg
— (Lângă muzicantul
(Temesvár - Belva)

Recomandă în atenția onor. public din localitate magazinul său bogat asortat în hamuri și tot ce e de călărit, apoi geamantane și geante de diferite calități.

Mai departe recomandă băturile, căpestrile și cel mai favorabil preț. — Reparațiile se fac repede și cerut. — Comandele se execută prompt.

Fabrică de ceasornice electrice și ceasornice de turn
gr. Thorotzkai és Társa
Rozgonyi és Lendvai
Budapest, VII, Sziv u. 32

Pregătește
ciasuri pentru turn
din material de seamă cu funcțiune precisată, în orice mărime.
Ciasuri principale și laterale electrice, ciasuri vertizatoare pentru școli și fabrici.
Ciasuri pentru castele, căsărmi și terase și jocul dangătuului de clopote. — Primește reparaturi, precum și prefacerea ciasurilor vechi în ciasuri de turn cu salt de minut.
Cea mai mare și mai modernă fabrică de ciasuri electrice și de turn din Ungaria.
Ciasornicarii permanenți ai capitalei și furnizorii căilor ferate ungare a fabricilor de tutun și casei de amanet.
Premiat la expoziția gener. din Pécs cu medalie de aur și la expoziția asociației industriale din țară cu diploma de onoare.

In atenția cumpărătorilor de mobile

le recomand magazinul meu din Arad, strada Fejsze No 6 unde țin în depozit: **aranjamentele cele mai moderne**, pentru dormitoare, sufragerii și saloane cu prețuri moderate.
Primește comenzi în atelier conform cerințelor preliminare și mustrelor ce le servesc publicului. — Condițiile cele mai favorabile.

Cu stimă:

Csatlós András,
măsar și dulgher.

Pentru 16 Cor.

Cele mai noi ceasornice Electro-Gold, remontoir de buzunar pentru bărbați renumite în toată lumea, sunt ceasornice **Norwich, Wacht & Co.**
Singurele ceasornice splendide, galvanizate, cu aur 14 carate ce fiecare prețuiește la 100 Cor. În realitate costă acesta provăzut cu capac cu arc împodobit cu bogate gravuri de mână, mecanism Anker, absolută garanție a durabilității a galvanizării cu aur 14 carate deosebit garanție pe 5 ani numai 16 Cor. Un lanț elegant potrivit ceasului 6-50 Cor. Expedează contra ramburs. Neconvenind se restituie banii.
Deposit Central Rudbakin
Wien, Wels III Welsgärberlande 58.

Friderich Schintzel

fabrică de mezeluri,
salăm și cârnățarie

în Nagyszeben—Hermannstadt
— Jungenwald-strasse No 3. —

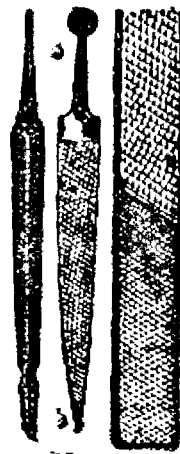
Își recomandă diferitele specialități de cârnați de cea mai fină calitate, șunci, salamă, pariser, cârneței de vean și frankfurt, caș de ficat, sarfalață, etc. Slănină albă și pipărată, unsoare curată de porc.

Liste de prețuri gratuit. Vanzătorii primesc rabat. Comenzile din provincie se efectuează prompt, atât la rapiditate cu poșta cât și cu trenul.

Ioan Haag

tăietor de pile

Timișoara-Josefin, Fröbel-u. 48.

Recomandă ferarilor și comercianților atelierul său de tăiat pile

bine aranjat, unde se pregătesc pile mici și mari din oțel vărsat de prima calitate ș. a.

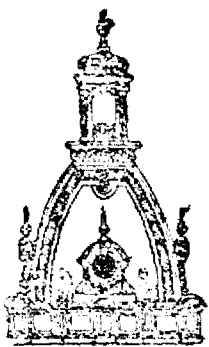
Primește spre scobire pile mici și mari vechi și noi, pelângă prețuri ieftine.

Comenzile se execută grabnic și prompt.

DUARD LEXEN

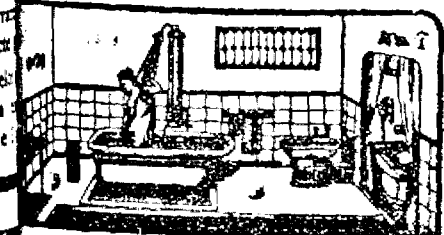
tinichigiu și anteprișă de instalațiuni
ASAȘOV, Strada Lungă No 29.

TELEFON No 834.

Recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu anterie la edificii, precum coperișe, și învelișuri ornamente de metal, vase pentru bucătărie, suruburi pentru ghiată, vase pentru spălat și altele.
Specialist în apaducte la case, canalizări, trecerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie.

Lampe de carbid de toffelul dela 3 coroane în sus. — Engroșiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă.

Th. Schmidt

fabrică de ploiere

Sibiu—Hermannstadt, Reispörgasse No 7.

Recomandă magazinul său bogat asortat cu cele mai nouă și mai moderne

ploiere-entoutcas

(pt. soare și ploale) precum și

ploiere

de calitate excelentă pentru domni și dame.

Comenzile se execută prompt și cu punctualitate

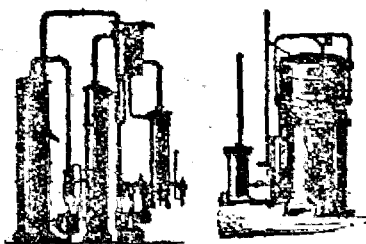
Friedrich Ohnweiler hărăgar în Szászsebes, Ulița Petersdorfer Nr. 5.

Primește spre efectuare: instrumente de fabricare de spirt, cognac, licquer, țuică și instrumente de a condensa acestea. Mare magazină. Toffelul de instrumente și lucruri necesere la fabrici. Vase de aramă roșie pentru hoteluri birturi, instituțiuni etc.

Vase de fierț cafea, vase de spălat și curățit.

Mai departe primește și montarea și repararea fântânelor artificiale pe lângă prețuri moderate.

Comenzile se execută din material de prima calitate.

Primul atelier ardelean aranjat cu putere electrică pentru cobirea pietrelor și fabrică de pietrii monumentale.

Erstenbrein Tamás és Társa

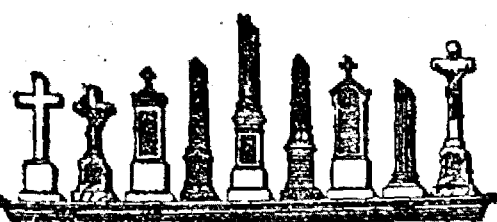
sculptori și măestrii pletrari.

Biroul central magazinul: Cluji—Kolozsvar, Dézsma-u. 21.

Magazin de pietrii monumentale, fabricate proprii din marmoră, labrador, granit, sienit etc.

Biroul central: Cluji—Nagyszeben, Fleischergasse 17.

Filiale: Cluji și Nagyvárad.

Inginer

Eugen Tilea

birou tehnic

București, Calea Victoriei No 27.

EXECUTĂ:

Proiectarea și construirea de vile,
școli și ori-ce alte clădiri în stil
românesc și modern.

Construirea în beton armat.

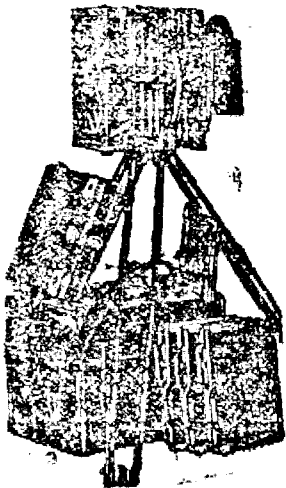
Alimentări cu apă și canalizări de
orașe etc.

Construcțiuni de magazini de
cereale ș. a.

IULIUS TEUTSCH

Droguerie „La soare” in

Brașov, Strada Claustrului 11.

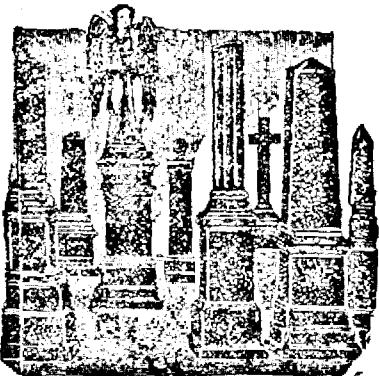
Mare alegere în ceaiuri fine,
cele mai bune rumuri, prăjituri pentru
ceai, cognac, cafea naturală și prăjită,
precum și esențe franțuzești și germane.
Parfumerie, articole de toaletă, bandaje,
desinfectorii, calii chemice, și vâpseli.

Mare depozit în
aparate de fotografiat
și articole necesare.
Cărți ilustrate cu vederi, ș. a.

Nagy József, sculptor.

Fabrică cu instalații electrice de ori-ce mobile
din marmor, grănit, sienit
și marmor de labrador în

Brașov—Brassó.

Primește spre efeptuire orice
lucrări de sculptură, precum
și pietrii sepulcrale, mo-
numente, mauzolee din orice
fel de piatră. Comandele se
execută grabnic și conștiințios.

Localitățile balneare — Felix

Pentru cura de vară și iarnă, lângă Oradea-Mare.

Deschise întreg anul. Cel mai bogat isvor cald în sulfuri,
de 49 grade C. și cu o cantitate zilnică de 17 milioane
litri. Contra bolilor de reumatism, podagră și is
contra asudării și contra boalalelor femeie
In 1909 au fost vindecați 9200 bolnavi. Localitățile balneare
din Felix, cele mai eficace dintre toate stațiunile de ac
Băi de vană, și nisip etc., 250 camere, loc de întâlnire, sală de
lectură, restaurante excelente, taraf de țigani, Dumineca muzică
joc de tennis, promenăzi frumoase, parc de 400 de holde cu
minunată de brazi: 16 trenuri de persoane circulă zilnic dela
Oficiu poatel, telegrafic și telefonic. Taxă de cură și p
nu este. Prospecte trimite direcțiunea. (Felix — gyogy

Iosif Haaszugrav de biserici în
Nagyszeben - Sibiu - Saggasse No

PRIMEȘTE:

și ia în itreprimere zu-
grăvirea de biserici,
în tot stilul, împodobirea
lor, pictarea altarelor
și icoanelor sfinte precum
și lucrări de aurărie.

Inst. de zugrăvire artisi
Comandele se execută
cea mai mare specializ
La cerere face schi
necesare, iar la angaj
ment merge în perso

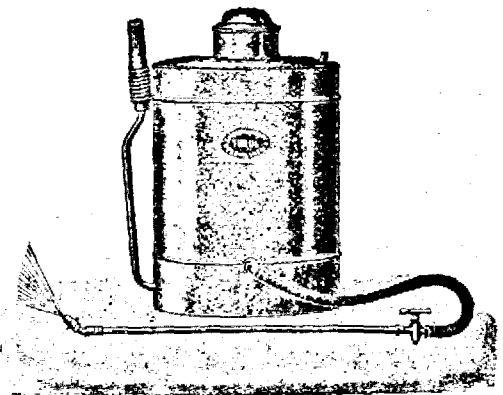
Execuție splendidă.

Prețuri moderate.

Szontágh Pál hărăgar în Csetnek

Depozit: Budapest, IX.,

Recomandă fabricatele proprii, cunoscute până acum de cele
stropitoare pentru viță de vie brevete TURUL. Fabricatele TURUL
toate calitățile stropitoarelor VERMOREL întrecându-le cu mult
TURUL sunt pregătite din plăci de aramă cisalate cu un conținut

Prețul unei stropitoare
cu împachetatul face 30
Tevi prelungite pentru
borilor 2-50 Cor. Vântu
(conform cererii) 2-40
apoi stropitoare sistem
în asemănare perfectă
Eclair în preț de 40
Stropitoare pentru
TURUL cu conținut de
8 cor. bucata. Tot ac
nut de 2 litri cu 12 cor
Pompe de pucioasă
HUNGARIA cu 40
HENGES cu 52

Cataloage trimite gratuit. — Firma fondată la anul 1835. — Tele

Atelierul de fotografiat

MUSCHALE

Brașov, Strada Porței No 27

Atelier pentru fotografii artistice, tablouri
grupuri, de copii, moment și genre, foto-
grafii sportive și arhitectice. — —

Executare de prima calitate la înmărirea de
pastel, și platinotipie până la mărimea natura

Fotografări afară de atelier și pe orice timp
Comandele se efeptuiesc repede și prom